

บทที่ 4

สภาพการพัฒนาของอำเภอและชุมชนเมืองในจังหวัดมุกดาหาร

4.1 ประวัติความเป็นมา

1) อำเภอเมืองมุกดาหาร เดิมมีฐานะเป็นเมืองขึ้นกับมณฑลอุดร แต่ถูกยุบเป็นอำเภอ มุกดาหารขึ้นกับจังหวัดนครพนม เมื่อ พ.ศ. 2450 และเปิดที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2450 จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2525 อำเภอเมืองมุกดาหารจึงได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอเมืองมุกดาหารและมีฐานะเป็นอำเภอชั้นหนึ่งของจังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหารมีชุมชนเมือง 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร

2) อำเภอคำชะอี เดิมคือเมืองหนองสูง ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2387 ชาวเมืองหนองสูงหรือคำชะอีนี้คือชาวผู้ไทหรือภูไท ซึ่งอพยพข้ามลำน้ำโขงมาจากเมืองวัง เมืองคำอ้อในเขตฝั่งซ้ายลำน้ำโขง รัชกาลที่ 3 โปรดให้ท้าวสีหนาม จากเมืองคำอ้อเป็นพระยาไกรสรพรเจ้าเมืองหนองสูง เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2387

ปี พ.ศ. 2484 มีฐานะเป็นกิ่งอำเภอคำชะอี ตั้งอยู่ที่บ้านคำชะอี หมู่ที่ 1 ขึ้นกับอำเภอ มุกดาหาร จังหวัดนครพนม สถานที่ตั้งเป็นป่าทึบมีภูเขาล้อมรอบ 3 ด้าน การคมนาคมไม่สะดวก ปี พ.ศ. 2492 ย้ายที่ตั้งกิ่งอำเภอคำชะอีที่บ้านคำชะอี ไปอยู่ที่บ้านน้ำเที่ยง ตำบลบ้านซ่ง ปัจจุบันตั้งที่ ตำบลน้ำเที่ยง ห่างจากที่ตั้งเดิม 10 กิโลเมตร ซึ่งในบริเวณนี้เป็นที่ราบไม่มีภูเขาและป่าทึบ

ปี พ.ศ. 2499 ยกฐานะเป็นอำเภอด้วยเหตุผลที่ว่ากิ่งอำเภอมีพื้นที่กว้างขวาง ชุมชนหนาแน่นและเพื่อประโยชน์ในการปกครองและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่

สำหรับชื่อ "คำชะอี" นี้มาจากชื่อต้นไม้ คือต้นคำชะอี มีดอกสีเหลือง มีมากในบริเวณที่ตั้งชุมชนในอดีต แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว ต้นไม้นี้มีกลิ่นหอมมาก ชาวบ้านนิยมเอาเปลือกและแก่นลำต้นไปอบเสื่อให้หอม อำเภอคำชะอีมีชุมชนเมือง 1 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลคำชะอี

3) อำเภอดอนตาล เป็นชื่อเรียกตามชื่อเกาะหรือดอนกลางแม่น้ำโขง มีดินดอนเป็นสัญลักษณ์ จึงเรียกชื่อหมู่บ้านที่อยู่ริมฝั่งโขงตรงกันข้ามกับเกาะหรือดอนนั้นว่า "บ้านดอนตาล" บรรพบุรุษของชาวดอนตาลเดิมอพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือมาจากบ้านนาพิง บ้านนาจาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อ พ.ศ. 2220 ต่อมาได้เกิดโรคระบาด จึงย้ายหมู่บ้านจากริมฝั่งแม่น้ำโขงอีกประมาณ 1 กิโลเมตร ดังปรากฏในปัจจุบันนี้ อำเภอดอนตาลมีชุมชนเมือง 1 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลดอนตาล

4) อำเภอนิคมน้ำจืด เมื่อ พ.ศ. 2499 ทางคณะกรรมการจัดสรรที่ดินแห่งชาติได้มีมติให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสรรที่ดินให้ราษฎรที่ได้มีที่ทำกินเป็นของตนเอง อีกทั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ตลอดจนช่วยเหลือราษฎรอพยพภัยจากผู้ก่อการร้าย โดยทางราชการได้อนุญาตให้ประชาชนที่ยากจน ไม่มีที่ทำกินจากหลายจังหวัด หลายท้องที่ คือ จังหวัดนครพนม อุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ในระยะแรกมีประมาณ 115 ครอบครัว รวม 638 คน เข้าอยู่ในบริเวณซึ่งเดิมเป็นป่าสงวนแห่งชาติบังอีในท้องที่ตำบลนาออกและตำบลคำสร้อย ซึ่งในขณะนั้นขึ้นอยู่กับอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม มีอาณาเขตยาวไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) มีขนาดพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 123,751 ไร่ กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งเป็นนิคมสร้างตนเองขึ้น ต่อมาชุมชนแห่งนี้ขยายใหญ่ขึ้น มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น เพื่อสะดวกในการปกครอง จึงได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอนิคมน้ำจืด ในปี พ.ศ. 2518 ขึ้นกับอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม และต่อมาใน พ.ศ. 2522 ได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอนิคมน้ำจืด และเมื่อ พ.ศ. 2525 ค.ร.ม.มีมติให้จัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร โดยแยกการปกครองจากจังหวัดนครพนม อำเภอนิคมน้ำจืดมีชุมชนเมือง 1 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลนิคมน้ำจืด

5) อำเภอห้วยใหญ่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2222 มีกลุ่มราษฎรกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากเมืองมหาชัย ประเทศลาว โดยการนำของท้าวสีหามานและท้าวหาคำได้ข้ามแม่น้ำโขงมาถึงบริเวณหน้าบ้าน ห้วยใหญ่ทุกวันนี้มีสวนว่านทุกชนิดของพวกข้าที่เคยอาศัยอยู่และอพยพไปจากบริเวณดังกล่าว กลุ่มของพวกท้าวสีหามานและท้าวหาคำเห็นว่าเป็นพื้นที่เหมาะสม ทำเลดี จึงปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณรอบ ๆ สวนว่าน พร้อมกับถือเอาว่านเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งชื่อบ้านว่า "บ้านห้วยใหญ่" จนปัจจุบันนี้

อำเภอห้วยใหญ่เคยเป็นเมืองเก่าแก่ เคยขึ้นกับเมืองมุกดาหาร คือเมืองพาลูกากรภูมิ (ปัจจุบันคือหมู่บ้านพาลูกาในเขตตำบลบางทรายน้อย) เมื่อ พ.ศ. 2409 ถูกยุบเป็นหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2442 คำว่า "พาลูกา" เป็นภาษาบาลีแปลว่า "ทราย" อำเภอห้วยใหญ่ได้รับจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2520 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอห้วยใหญ่เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2535

4.2 ลักษณะทางกายภาพ

4.2.1 ที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศ

ที่ตั้ง

1.) อำเภอเมืองมุกดาหารมีพื้นที่ทั้งหมด 1,235 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีพื้นที่ 35.55 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันประชากรในเขตเทศบาล 34,347 คน นอกเขต

เทศบาล 88,405 คน ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายชาวไทยอีสาน นอกจากนั้นยังมีชาวไทยอีสานเผ่าอื่น ๆ เช่น ชาวภูไท ชาวโซ่ กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ และในเขตเทศบาลมีชาวญวนอพยพตั้งแต่วัยครั้งสงครามเย็นเขียนฟูอาศัยตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพอยู่ด้วย

การตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของประชากรมีลักษณะเกาะตัวไปตามเส้นทางคมนาคมทางน้ำ ได้แก่ ตามแนวแม่น้ำโขง และทางบกตามเส้นทางถนนซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 บริเวณ คือ ชุมชนเดิมหรือเมืองเก่าที่บริเวณถนนสองนางสดีศย์ ถนนวิวิธสุรการ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสมุทรศักดิ์ราษฎร์ และชุมชนใหม่บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ซึ่งมีอาคารพาณิชย์จับกลุ่มหนาแน่นบริเวณตลาดสดเทศบาล ถนนพิทักษ์พนมเขต ถนนพุทธาเจริญ

บริเวณเมืองเก่าซึ่งเป็นชุมชนเดิมทั้งทางทิศเหนือและทิศใต้ โดยสภาพพักอาศัยบริเวณนี้ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยกเว้นทางด้านเหนือซึ่งมีการขยายตัวมากขึ้น

บริเวณเมืองใหม่ย่านพักอาศัยบริเวณนี้ส่วนใหญ่เกาะตัวอยู่โดยรอบตลาดสดเทศบาลเมืองใหม่ บริเวณที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร ไปจนถึงโรงเรียนเมืองใหม่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (ไปอำเภอคำชะอี) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ไปอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย) และถนนสายตาดแคน - หนองหอย

อำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นอำเภอชั้น 1 ของจังหวัดมุกดาหาร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,235 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพ 642 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่ออำเภอ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร และอำเภอ
ธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอหว้านใหญ่ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอคำชะอี และอำเภอหนองสูง

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอดอนตาล และอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย

2) อำเภอคำชะอี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองมุกดาหาร ห่างจากอำเภอเมืองมุกดาหาร ระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 620.08 ตารางกิโลเมตร ห่างจากที่ตั้งโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 40 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอดงหลวง

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอหนองสูง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 76 หมู่บ้าน มี
ตำบลน้ำเที่ยง คำชะอี บ้านเหล่า บ้านก้อ โพนงาม หนองเอียน เหล่าสร้างถ่อบ้านซ่ง คำบก
การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น

1. สุขาภิบาลคำชะอี
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
4. สภาตำบล

3) อำเภอคอนตาล ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอเมืองมุกดาหาร จากทางหลวง
แผ่นดินหมายเลข 2034 สายมุกดาหาร - ชานุมาน เป็นระยะทาง 33 กิโลเมตร และระยะห่างจากที่ตั้ง
โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 3.8 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด
ประมาณ 508.00 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แม่น้ำโขงและแขวงสุวรรณเขต สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร อำเภอ
เลิงนกทา จังหวัดยโสธร

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 59 หมู่บ้าน มี
ตำบลดังนี้ ตำบลคอนตาล บ้านแก้ง โพธิ์ไทร เหล่าหมี นาสะเม็ง ป่าไร่ และบ้านบาก

การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น

1. สุขาภิบาลคอนตาล มีพื้นที่ 4.50 ตารางกิโลเมตร
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
4. สภาตำบล

อำเภอคอนตาลมีชุมชนเมือง 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลคอนตาล ได้จัดตั้งตามประกาศ
กฎกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2509 มีพื้นที่ 4.50 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4
หมู่บ้าน ของตำบลคอนตาล

4) อำเภอนิคมน้ำจืดอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอเมืองมุกดาหาร จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (สายอุบลราชธานี - นครพนม) เป็นระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ตั้งโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 35 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 241.53 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอดอนตาล
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 77 หมู่บ้าน มีตำบลดังนี้ ตำบลนิคมคำสร้อย หนองแวง นากอก นาอุดม ไชยชัย กกแดง

การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น

1. สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย มีพื้นที่ 13 ตารางกิโลเมตร
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
3. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
4. สภาตำบล

ปี พ.ศ. 2516 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2516 ยกฐานะของนิคมสร้างตนเองคำสร้อยขึ้นเป็นสุขาภิบาล มีพื้นที่ 13.00 ตารางกิโลเมตร

5) อำเภอหว้านใหญ่ ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของอำเภอเมืองมุกดาหาร มีระยะห่างประมาณ 30 กิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล 43 หมู่บ้าน มีตำบลดังนี้ ตำบลหว้านใหญ่ ตำบลบางทรายน้อย ตำบลชะโนด ตำบลปงขาม และตำบลดงหมู การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอหว้านใหญ่ยังไม่ได้ยกขึ้นเป็นสุขาภิบาล

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ แขวงสวันเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร

ลักษณะภูมิประเทศ

1.) อำเภอเมืองมุกดาหาร

สภาพพื้นที่ของชุมชน ทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นที่ราบเชิงเขา ทางด้านทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้เป็นเนินเขาเอียงลาดลงสู่แม่น้ำโขง ตอนเหนือของชุมชนมีลำห้วยมุกไหลผ่าน

การติดต่อชุมชนสามารถทำได้สะดวกที่สุดโดยทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางคมนาคมตัดเชื่อมไปยังชุมชนหลายเส้นทาง โดยมีเส้นทางสำคัญคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เชื่อมในแนวเหนือ - ใต้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 เชื่อมทางทิศตะวันตกและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 ตัดเชื่อมทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ โดยเฉพาะทางทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก มีภูเขาขนาดเล็ก ได้แก่ ภูมโนรมย์, ภูผาทีบ, ภูหินขัน, ภูผาเจ็ย, ภูขวาง, ภูน้ำพระ, ภูไม้ขวาง, ภูกอง, ภูเขาขวาง, ภูผาเพ, ภูหินสิง พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นที่ราบมีแม่น้ำโขงเป็นที่กั้นพรมแดนระหว่างอำเภอเมืองมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีลำห้วยที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยบังอี, ห้วยบางทราย และห้วยมุก

2) อำเภอคำชะอี เป็นที่ราบสูงมีภูเขาล้อมรอบ กระจายกระจายอยู่ทั่วไป มีภูสฤษฐาน ภูแม่นางมอญ ภูผักกูด ภูเจียว ภูผาขาม ภูจ้อก้อ ภูทอก ภูเต่า ภูน้อย เป็นแนวยาวสลับซับซ้อนมีที่ราบระหว่างภูเขาใช้ทำการเพาะปลูกได้ลักษณะและชนิดของป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าแดง ป่าโมก มีไม้เบญจพรรณและป่าผสม อำเภอคำชะอีไม่มีลำน้ำสำคัญ นอกจากลำห้วยที่ไหลลงมาจากภูเขาคือห้วยมุก ห้วยทราย ห้วยบังอี มีป่าสงวนแห่งชาติป่าดงภูสฤษฐาน

3) อำเภอคอนตาล สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าไม้เบญจพรรณ พื้นที่ตอนกลางของอำเภอไปจนถึงด้านทิศตะวันตกเป็นภูเขาน้อยใหญ่สลับกัน มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 150 - 200 เมตร พื้นที่ร้อยละ 70 เป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม ซึ่งเป็นที่ราบต่างระดับใช้ในการเพาะปลูก

4) อำเภอนิคมน้ำอ้อย ภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบสูง เฉลี่ยประมาณ 140 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีแนวภูเขาเป็นอาณาเขตล้อมรอบเป็นรูปเกือบม้วนอยู่ 3 ด้าน สลับด้วยพื้นที่ป่าไม้เบญจพรรณ แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตนิคมสร้างตนเอง ปัจจุบันสภาพป่าเหลือน้อยมาก พื้นที่ของอำเภอนิคมน้ำอ้อย เป็นพื้นที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำอยู่โดยทั่วไป

ที่สำคัญคือ ห้วยบังอีและอ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยจี่เหล็ก ซึ่งสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรในพื้นที่ได้ตลอดทั้งปี

พื้นที่ในเขตสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย สภาพภูมิประเทศโดยเฉพาะบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนหลักในปัจจุบัน มีค่าความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 170 - 180 เมตร จากระดับน้ำทะเล ทางทิศใต้ของชุมชนเป็นที่ลุ่มเป็นที่ตั้งของโครงการชลประทานห้วยจี่เหล็ก

5) อ่างเก็บน้ำใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงและที่ราบลุ่มตามลำห้วย ซึ่งมีลำห้วยสายสำคัญ 2 สาย คือ ลำห้วยชะโนดและลำห้วยบางทราย โดยเฉพาะพื้นที่ทางตอนเหนือของอ่างเป็นที่ราบสูงลดลงมาตอนกลางของอ่าง ระดับความสูงเฉลี่ย 150 เมตร จากระดับน้ำทะเล

4.2.2 การคมนาคมและการขนส่ง

1) อ่างเก็บน้ำเมืองมุกดาหาร มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เชื่อมการเดินทางระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี มุกดาหาร นครพนม และหนองคาย เป็นสายประธานของเมือง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เข้าตัวเมืองมุกดาหาร ผ่านตัวเมืองและเขามาบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เป็นลักษณะรูปตัวยู (U) เป็นถนนสายรองของเมือง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (ถนนมุกดาหาร - คำชะอี) เชื่อมการเดินทางระหว่างจังหวัดกาฬสินธุ์กับมุกดาหาร เป็นถนนสายหลักของเมือง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 (ถนนมุกดาหาร - ดอนตาล) เชื่อมการเดินทางระหว่างจังหวัดอำนาจเจริญกับมุกดาหาร เป็นถนนสายหลักของเมือง

โครงข่ายระบบถนนภายในเทศบาลเมืองมุกดาหาร ย่านพักอาศัย ธุรกิจการค้า และสถานที่ราชการมีการวางแนวถนนตัดกันในแนวเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก เกิดเป็นตารางสี่เหลี่ยมของถนนสายสำคัญ ๆ เช่น ถนนสองนางสถิตย์ ถนนดำรงมุกดา ถนนวิวิธสุการ ถนนสมุทรศักดิ์รักษ์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนพิทักษ์พนมเขต และถนนสำราญชายโขง ทางด้านติดกับแม่น้ำโขงจะใช้การเดินทางด้วยเรือยนต์ข้ามฟากขนส่งสินค้าและโดยสารต่างประเทศ

2) อ่างเก็บน้ำคำชะอี

การติดต่อกับชุมชนสามารถทำได้โดยสะดวกทางรถยนต์ มีเส้นทางคมนาคม คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 เชื่อมทางทิศใต้กับอำเภอหนองสูง และทางทิศตะวันออก อำเภอเมืองมุกดาหาร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2292 และ 2104 กิ่งอำเภอดงหลวง ในเขต สุขาภิบาลคำชะอีซึ่งเป็นชุมชนใหญ่มีประชาชนหนาแน่น และเป็นศูนย์กลางของอำเภอคำชะอี การติดต่อกภายในสุขาภิบาลมีถนนเชื่อม โยงกัน โดยตลอด

3) อำเภอคอนคา

การคมนาคมในเขตพื้นที่อำเภอคอนคา มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 สายมุกดาหาร - ชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ไปจังหวัดอุบลราชธานี และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2277 คอนคา - บ้านบาก ไปเชื่อมต่อกับอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

การคมนาคมติดต่อระหว่างและหมู่บ้านในเขตอำเภอคอนคา มีถนนเชื่อม โยง ติดต่อกันได้ทั่วถึง ส่วนใหญ่เป็นถนน รพช. ซึ่งมีผิวจราจรเป็นดินลูกรัง

การคมนาคมทางน้ำ สามารถใช้เรือเป็นพาหนะได้ตามลำน้ำโขง

4) อำเภอนิคมน้ำอ้อย

การคมนาคมติดต่อระหว่างบริเวณชุมชนนิคมคำสร้อยกับอำเภอเมืองมุกดาหาร และอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงเป็นไปด้วยความสะดวก มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ตัดผ่าน ใจกลางของชุมชนไปอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2370 ไป อำเภอหนองสูง ไปเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ไปอำเภอคำชะอี จังหวัด มุกดาหาร และอำเภอกุฉินารณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การคมนาคมภายในตัวอำเภอและภายในเขตสุขาภิบาล เชื่อมโยงถึงกันโดยตลอด ด้วยทางนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์ได้วางโครงข่ายของระบบถนนต่าง ๆ ไว้แล้วตลอด พื้นที่โครงการ

5) อำเภอห้วยน้ำใหญ่ มีโครงข่ายการคมนาคมติดต่อได้สะดวก เนื่องจากมีทาง หลวงแผ่นดิน มีผิวจราจรแข็งใช้ได้ทุกฤดูกาล ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เมื่อ พิจารณาถึงประโยชน์การใช้เส้นทางคมนาคมของอำเภอห้วยน้ำใหญ่จะพบว่ามีถนนสายสำคัญ ดังนี้

ถนนสายประธาน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เชื่อมการเดินทางระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับจังหวัดนครพนม ผ่านตำบลคำป่าหวาย อำเภอเมืองมุกดาหาร ขนานกับแม่น้ำโขงในแนวเหนือ - ใต้

ถนนสายหลัก ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4045 (คำป่าหวาย - หัวน้ำใหญ่) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3070 (บางทรายน้อย - แก่งกะเบา) เป็นถนนผ่านที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหัวน้ำใหญ่

ถนนสายรอง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3011 เป็นเส้นทางขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3070 เชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4010 เส้นทางสายนี้มีชุมชนเกาะตามแนวถนนตลอดทางสายหนองบือ - ชะโนด เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3070 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4045

ถนนสายสำคัญวางตัวในแนวเหนือใต้เลียบบชายฝั่งแม่น้ำโขงและตะวันตก ศูนย์กลางชุมชนอยู่ที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ ห่างจากแม่น้ำโขง ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ลักษณะการตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้จะเบาบาง ชุมชนเดิมหนาแน่นจะอยู่ตามแนวถนนเลียบบชายฝั่งแม่น้ำโขงเกาะกลุ่มกันเป็นหมู่บ้าน

ถนนสายต่าง ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นภายในเขตอำเภอหัวน้ำใหญ่ ลักษณะผิวจราจรโดยทั่วไปเป็นถนนลูกรังและถนนดิน สภาพพอใช้ได้แต่มีหลุมบ่อมาก บางแห่งในหน้าฝนน้ำจะท่วม

การคมนาคมและขนส่งในปัจจุบันอาศัยรถจักรยานยนต์ รถสามล้อเครื่อง (SKY LAB) และรถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (PICK - UP) แต่มีจำนวนน้อย ประชาชนนิยมใช้ ถนนสายหลักของชุมชน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4004 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4045 จากลักษณะกายภาพของชุมชนที่เลียบบชายฝั่งแม่น้ำโขงยังคงมีการคมนาคมทางน้ำ ระหว่างชุมชนติดต่อกันทั้งในเขตอำเภอหัวน้ำใหญ่และอำเภอเมืองมุกดาหาร โดยเรือของประชาชนเอง

4.2.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมือง

1) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

"มุกดาหาร" เป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่ง มีการเจริญเติบโตสืบต่อมายาวนาน ลักษณะของการเจริญเติบโตและการขยายตัวของชุมชนเมืองเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ และรูปแบบของการใช้ที่ดินจากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยลักษณะการเจริญเติบโตของชุมชนเมืองจะเป็นการเติบโตแบบขาดการวางแผนการใช้ที่ดิน จากลักษณะการเติบโตดังกล่าว จะส่งผลให้

กิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นระเบียบกระจายและปะปนกัน เช่น โรงงานอุตสาหกรรมไปตั้งอยู่ในแหล่งที่พักอาศัย ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดมลภาวะแก่ประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณดังกล่าว เป็นต้น นอกจากนี้การให้บริการระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการแก่ประชาชนในพื้นที่ต้องลงทุนสูง ซึ่งจะให้ผลไม่คุ้มค่าในการลงทุน และประการสำคัญสำหรับชุมชนที่ขาดการวางแผนการใช้ที่ดิน จะเป็นเมืองที่ไม่ได้มีการเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเมืองในอนาคต

การพัฒนาหรือการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับชุมชนในอนาคตนั้น นอกจากจะต้องศึกษาถึงสภาพภูมิศาสตร์, เศรษฐกิจ, สังคม และประชากรแล้ว จำเป็นต้องมีการศึกษาในรายละเอียดของรูปแบบการใช้ที่ดินตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการของการใช้ที่ดินก่อนจะเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองมุกดาหาร ชุมชนอำเภอหว้านใหญ่ และบริเวณที่จะมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 สะพานมิตรภาพไทย - ลาว เพื่อที่จะวางแผนการใช้ที่ดินรองรับการขยายตัวในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงในอนาคตต่อไป

วิวัฒนาการการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การก่อตัวของชุมชนในระยะแรกเป็นการตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำโขง และมีการขยายตัวของชุมชนในระยะเวลาที่ผ่านมาเน้นไปตามแนวถนนที่เป็นเส้นทางเข้าสู่ตัวเมือง จึงก่อให้เกิดชุมชนที่เรียกว่า "เมืองใหม่" เกิดขึ้นทางทิศตะวันตกของชุมชนเดิม ทำให้เกิดศูนย์กลางชุมชนแห่งใหม่จากบริเวณชุมชนริมแม่น้ำโขงเดิม

บริเวณตัวเมืองมุกดาหารปัจจุบัน อยู่ในเขตเทศบาลมุกดาหารซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 35.55 ตารางกิโลเมตร มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ด้านตะวันออกของตัวเมืองติดแม่น้ำโขงตลอดทำให้มีชุมชนหนาแน่น และมีอาคารพาณิชย์และเดิมเป็นศูนย์ราชการ ต่อมาเมื่อมีทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 สายอุบลราชธานี - นครพนม และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 จากจังหวัดมุกดาหาร - อำเภอดำชะอี ทำให้เกิดชุมชนตรงบริเวณทางแยกดังกล่าวเพิ่มหนาแน่นขึ้น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 แยกเข้ามุกดาหารฟากใต้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ส่วนฟากเหนือเป็นตลาดสดเรียกว่าตลาดเมืองใหม่ มีอาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นทำให้เกิดชุมชน และเริ่มจะแออัดขึ้น ด้านเหนือของตัวเมืองมีลำห้วยมุกไหลผ่านลงสู่แม่น้ำโขงมีน้ำเกือบทั้งปี ด้านตะวันออกและด้านใต้ของเมืองเป็นที่ราบเชิงเขา หน้าแล้งขาดน้ำ ถึงแม้จะมีลำห้วยเข้าผ่านก็ตามแต่น้ำใช้ไม่ตลอดปี นอกจากฤดูฝน ฝั่งตะวันออกของตัวเมืองซึ่งติดกับลำแม่น้ำโขงได้อาศัยน้ำจากลำแม่น้ำโขงเป็นน้ำดิบใช้ในการทำน้ำประปาช่วยให้ชุมชน ส่วนการสัญจรทางน้ำไม่ค่อยใช้เกี่ยวกับปัญหาทั้ง

หมด ได้มีการห้ามใช้การสัญจรทางน้ำหลังจาก 18.00 นาฬิกา ด้านตะวันออกมีทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 212 สายอุบลราชธานี - สกลนคร และนครพนมผ่าน และมีทางแยกไปอำเภอคำชะอี ต่อจังหวัดยโสธรและจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ ส่วนทางทิศใต้มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 จาก มุกดาหารไปอำเภอดอนตาล และอำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ก) ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลเมืองมุกดาหาร พ.ศ. 2533

พ.ศ. 2533 เทศบาลเมืองมุกดาหาร มีพื้นที่รวม 22,218.75 ไร่ หรือ 35.3 ตร.กม และพบว่า การใช้ที่ดินแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

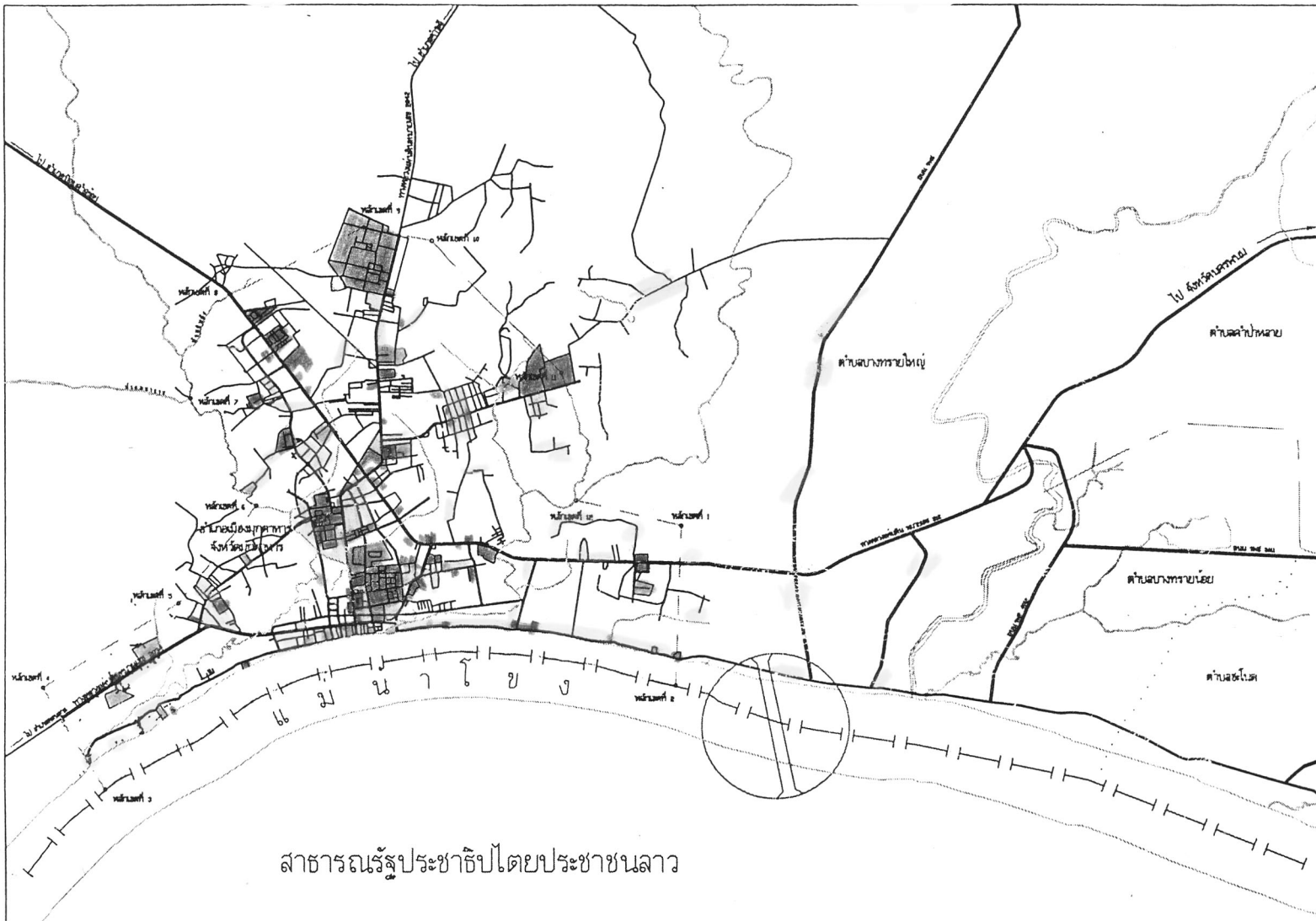
การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร 17,288.87 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.81 ของพื้นที่ทั้งหมด

การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร 4,929.88 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 22.19 ของพื้นที่ทั้งหมด









1. การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตรในเขตเมืองเท่ากับ 17,288.87 ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ในการเกษตรส่วนมากกระจายอยู่โดยรอบศูนย์กลางของชุมชน โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของชุมชน ประเภทของการเกษตรส่วนมากจะใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว อ้อยน้ำตาล มันสำปะหลัง เป็นต้น












2. การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร หรือการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการก่อสร้างอาคาร (BUILT - UP AREA) ลักษณะการใช้พื้นที่ประเภทนี้จะมีความหนาแน่นบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ถนนยุทธพัฒน์ ถนนพุทธเจริญ ถนนสองนางสถิตย์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสำราญชายโขง และถนนสมุทรศักดิ์รักษ์ เมื่อรวมประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตชุมชนทั้งหมดจะมีพื้นที่ประมาณ 4,929.88 ไร่ สามารถแยกรายละเอียดของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สำคัญได้ดังนี้ (แผนที่ 4.1)

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ใช้พื้นที่มากที่สุดคือ ใช้พื้นที่ประมาณ 2,204.61 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 44.72 ของการใช้ที่ดินนอกการเกษตรในเขตชุมชนเมือง ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้กระจายอยู่โดยทั่วไปทั้งพื้นที่ โดยจะเพิ่มความหนาแน่นสูงขึ้นในเขตพักอาศัยเดิมและบริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลัก เช่น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ถนนสองนางสถิตย์ ถนนยุทธพัฒน์ ถนนพุทธเจริญ เป็นชุมชนเมืองใหม่ และบริเวณริมแม่น้ำโขง ถนนสำราญชายโขง ถนนสมุทรศักดิ์รักษ์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ และถนนพิทักษ์พนมเขต เป็นชุมชนเดิม ชุมชนเมืองมุกดาหารมีศูนย์กลางชุมชน 2 บริเวณ เมื่อไกลจากศูนย์กลางชุมชนออกไปความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยจะเบาบางลง



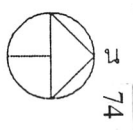
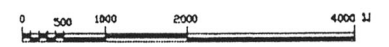
แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2533

-  ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย
-  ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
-  ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
-  ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
-  ที่ดินประเภทที่ โฉมเหือนันทนาการ
-  ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
-  ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
-  ที่ดินประเภทสถาบันราชการ

- สัญลักษณ์
-  เขตประเทศ
 -  เขตอำเภอ
 -  เขตตำบล
 -  เขตเทศบาล
 -  ทางหลวง ถนน
 -  แม่น้ำ คลอง ห้วย
 -  หนอง บึง
 -  สถานี
 -  ที่ว่าการอำเภอ
 -  โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 -  แนวถนนโครงการทางเชื่อมเมือง โดยกรมทางหลวง

แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน
เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบ
จากสะพานมิตรภาพ

แผนที่ 4.1



- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ในเขตชุมชนเมืองจะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม ประมาณ 165.52 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.36 ของการใช้ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง โดยจะมีความหนาแน่นบริเวณถนนยุทธพัฒน์และถนนพุทธเจริญ และบริเวณถนนสำราญชายโขง ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสองนางสถิติ์ บริเวณดังกล่าวจะเป็นย่านการค้าที่สำคัญที่สุดของชุมชนและลักษณะการใช้อาคารนั้นใช้เพื่อการค้าและอยู่อาศัยรวมกันในอาคารเดียว

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้จะใช้พื้นที่ประมาณ 335.53 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.71 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง โดยจะเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ลักษณะของอุตสาหกรรมจะมีขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงมันสัมปะหลัง โรงน้ำตาล เป็นต้น โรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เป็นส่วนมาก

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ประมาณ 127.39 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.58 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง ตั้งอยู่บริเวณถนนสองนางสถิติ์ มีลักษณะเป็นสนามกีฬาและสวนหย่อม และบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำโขงบริเวณถนนสำราญชายโขง

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษานี้ ใช้พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 239.05 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.85 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง โดยสถานศึกษาต่าง ๆ จะกระจายตัวอยู่โดยทั่วไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พื้นที่ของศาสนสถานในเขตชุมชนมีพื้นที่ประมาณ 326.38 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.62 ของการใช้ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง มีลักษณะการใช้ที่ดินกระจายอยู่โดยทั่วไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชนศาสนสถานส่วนใหญ่จะเป็นวัด

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้จะใช้พื้นที่ประมาณ 975.84 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.79 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง โดยพื้นที่เพื่อการนี้จะประกอบด้วยบริเวณศูนย์ราชการ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร โรงพบบบาล เป็นต้น จะอยู่บริเวณถนนสองนางสถิติ์ และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029

- ถนนและซอย การใช้พื้นที่ของถนนและซอยนี้มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 555.56 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.27 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง จะมีลักษณะการใช้บริการกระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่

ข) ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเทศบาลเมืองมุกดาหาร พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2540 เทศบาลเมืองมุกดาหาร มีพื้นที่รวม 22,218.75 ไร่ พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร 14,995.70 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 67.49 ของพื้นที่ทั้งหมด









การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร 7,223.05 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 32.51 ของพื้นที่ทั้งหมด

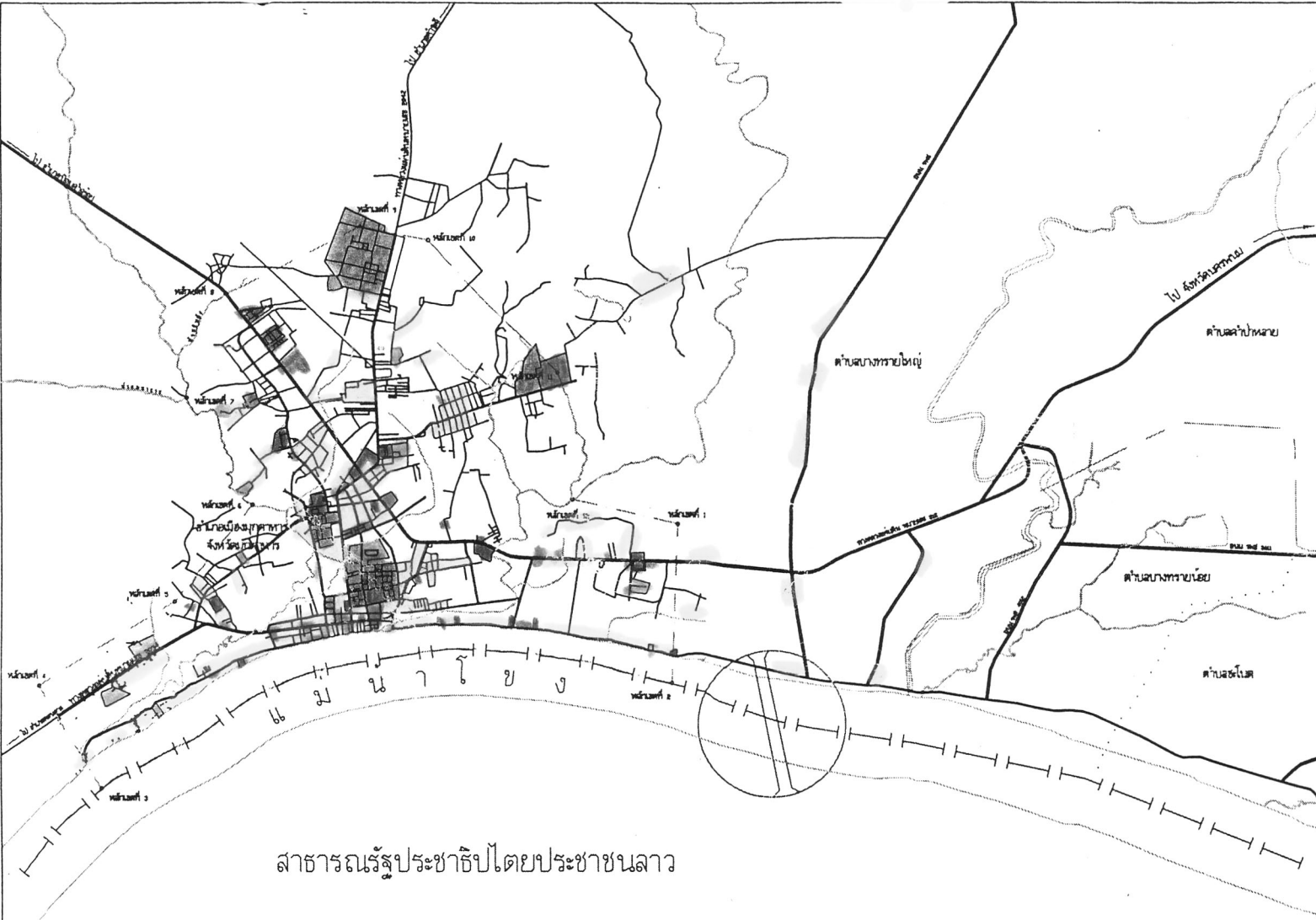
1. การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในเขตเมืองเท่ากับ 14,995.70 ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ในการเกษตรส่วนมากกระจายอยู่โดยรอบศูนย์กลางของชุมชน โดยเฉพาะทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกของชุมชน ประเภทของการเกษตรส่วนมากจะใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว อ้อยน้ำตาล มันสำปะหลัง เป็นต้น

2. การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร หรือการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการก่อสร้างอาคาร (BUILT - UP AREA) ลักษณะการใช้พื้นที่ประเภทนี้จะมีความหนาแน่นบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ถนนยุทธพัฒน์ ถนนพุทธเจริญ ถนนสองนางสถิติย์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสำราญชายโขง และถนนสมุทรศักดิ์คาร์กีย์ เมื่อรวมประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตชุมชนทั้งหมดจะมีพื้นที่ประมาณ 7,223.05 ไร่ สามารถแยกรายละเอียดของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สำคัญได้ดังนี้ (แผนที่ 4.2)











- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ใช้พื้นที่มากที่สุดคือ ใช้พื้นที่ประมาณ 2,844.61 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 39.38 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตรในเขตชุมชนเมือง ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้กระจายอยู่โดยทั่วไปทั้งพื้นที่ โดยจะเพิ่มความหนาแน่นสูงขึ้นในเขตพักอาศัยเดิมและบริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลัก เช่น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ถนนสองนางสถิติย์ ถนนยุทธพัฒน์ ถนนพุทธเจริญ เป็นชุมชนเมืองใหม่ และบริเวณริมแม่น้ำโขง ถนนสำราญชายโขง ถนนสมุทรศักดิ์คาร์กีย์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ และถนนพิทักษ์พนมเขต เป็นชุมชนเดิม ชุมชนเมืองมุกดาหารมีศูนย์กลางชุมชน 2 บริเวณ เมื่อไกลจากศูนย์กลางชุมชนออกไป ความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยจะเบาบางลง

แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2540

-  ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย
-  ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
-  ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
-  ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
-  ที่ดินประเภทที่ โฉมเหนือนันทนาการ
-  ที่ดินประเภทสถานับการศึกษา
-  ที่ดินประเภทสถานับศาสนา
-  ที่ดินประเภทสถานับราชการ

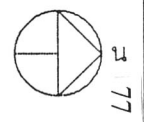
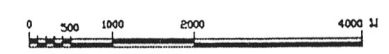


สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- สัญลักษณ์
-  เขตประเทศ
 -  เขตอำเภอ
 -  เขตตำบล
 -  เขตเทศบาล
 -  ทางหลวง ถนน
 -  แม่น้ำ คลอง ห้วย
 -  หนอง บึง
 -  สถานี
 -  โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
-  ที่ว่าการอำเภอ
- แนวถนนโครงการทางเชื่อมเมือง โดยกรมทางหลวง

แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน
เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบ
จากสะพานมิตรภาพ

แผนที่ 4.2



- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ในเขตชุมชนเมืองจะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม ประมาณ 693.52 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.60 ของการใช้ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง โดยจะมีความหนาแน่นบริเวณถนนยุทธพัฒน์และถนนพุทธเจริญ และบริเวณถนนสำราญชายโขง ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสองนางสถิติ บริเวณดังกล่าวจะเป็นย่านการค้าที่สำคัญที่สุดของชุมชนและลักษณะการใช้อาคารนั้นใช้เพื่อการค้าและอยู่อาศัยรวมกันในอาคารเดียว

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้จะใช้พื้นที่ประมาณ 390.25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.60 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง โดยจะเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ลักษณะของอุตสาหกรรมจะมีขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งส่วนมากจะเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงมันสัมปะหลัง โรงน้ำตาล เป็นต้น โรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เป็นส่วนมาก

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ประมาณ 332.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.60 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรกรรมในเขตชุมชนเมือง ตั้งอยู่บริเวณถนนสองนางสถิติ มีลักษณะเป็นสนามกีฬาและสวนหย่อม และบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำโขงบริเวณถนนสำราญชายโขง

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษานี้ ใช้พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 718.50 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.95 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง โดยสถานที่ศึกษาต่าง ๆ จะกระจายตัวอยู่โดยทั่วไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พื้นที่ของศาสนสถานในเขตชุมชนมีพื้นที่ประมาณ 338.60 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.69 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินกระจายอยู่โดยทั่วไป ตามเส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชน ศาสนสถานส่วนใหญ่จะเป็นวัด

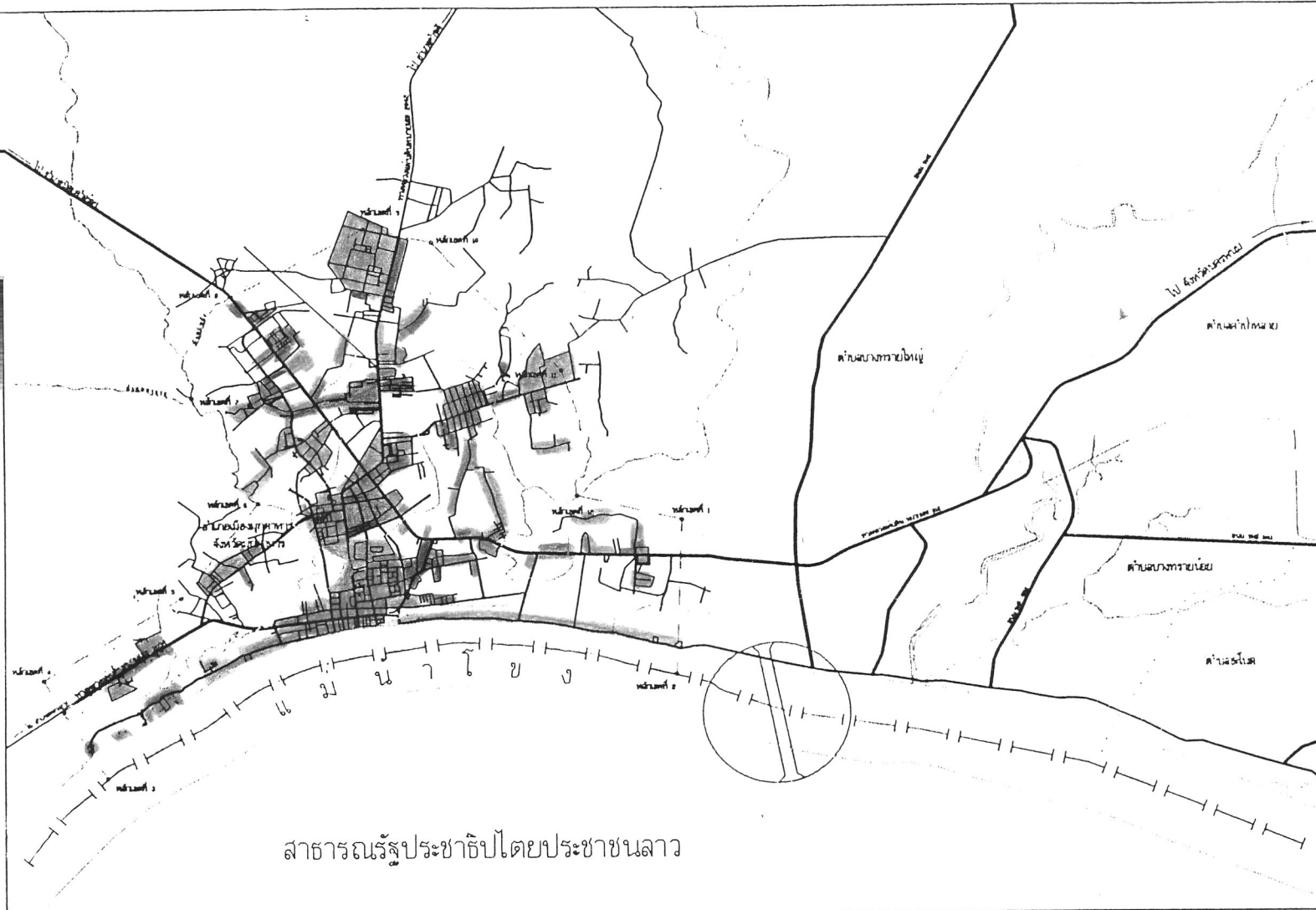
- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข ปลอดภัยและสาธารณูปการ การใช้ที่ดินประเภทนี้จะใช้พื้นที่ประมาณ 1,206.35 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.70 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง โดยพื้นที่เพื่อการนี้ประกอบด้วยบริเวณศูนย์ราชการ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร โรงพยาบาล เป็นต้น จะอยู่บริเวณถนนสองนางสถิติ และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029

- ถนนและซอย การใช้พื้นที่ของถนนและซอยนี้มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 698.72 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.67 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกภาคเกษตรในเขตชุมชนเมือง จะมีลักษณะการใช้บริการกระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2533 - 2540

ประเภทและขนาดของการเปลี่ยนแปลง จากตัวเลขแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมืองมุกดาหาร พ.ศ. 2533 - 2540 พบว่า ชุมชนเมืองมุกดาหารมีการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรวมเพิ่มขึ้น 2,293.17 ไร่ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทจะพบว่าพื้นที่การเกษตรถูกบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่ดินในด้านอื่น ๆ ถึง 2,293.17 ไร่ บริเวณที่ถูกบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่ชุมชนประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการใช้พื้นที่มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ พักอาศัย (640.00 ไร่) พาณิชยกรรม (528.00 ไร่) สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (230.51 ไร่) พื้นที่นันทนาการ (205.11 ไร่) รวมทั้งถนนและซอย (143.16 ไร่) จากการที่มีการสร้างบ้านพักอาศัยเพิ่มมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงการเจริญและการขยายตัวของเมืองในด้านต่าง ๆ และการตัดถนนและซอย แสดงให้เห็นถึงการเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของพื้นที่ เมื่อพิจารณาประเภทของกิจกรรมที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้น สรุปได้ว่าการเจริญเติบโตของชุมชนคือการที่ชุมชนเมืองมุกดาหารเป็นชุมชนเมืองใหม่ ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดคือ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทศาสนา โดยสามารถพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังนี้ คือ (ตาราง 4.1)

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพักอาศัย มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดประมาณ 640.00 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ร้อยละ 29.03 ของพื้นที่พักอาศัยเดิม
2. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 528.00 ไร่ ของพื้นที่พาณิชยกรรมเดิม บริเวณริมแม่น้ำโขง ถนนสำราญชายโขง และบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2043 ในเขตเทศบาล และบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 สถานีขนส่งและกระจายตัวอยู่ในเมือง
3. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 230.51 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 23.62
4. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 205.11 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 161.00



สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แสดง การเปรียบเทียบพื้นที่ปลูกสร้างอาคาร

- พื้นที่ปลูกสร้างอาคารใน พ.ศ. 2533
- พื้นที่ปลูกสร้างอาคารใน พ.ศ. 2540

สิ่งปลูกสร้างที่ปรากฏใน พ.ศ. 2533 และ 2540 มีการตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ริมแม่น้ำโขงเป็นชุมชนเดิม และบริเวณทางหลวงแผ่นดิน 212 เชื่อมกับทางหลวงแผ่นดิน 2029 เป็นชุมชนแห่งใหม่ โดยอาคารส่วนใหญ่เกาะตามเส้นทางคมนาคมและบริเวณพื้นที่ป้องกันน้ำท่วม

- สัญลักษณ์
- เขตพรมแดน
 - เขตอำเภอบ
 - เขตตำบล
 - เขตเทศบาล
 - ทางหลวง ถนน
 - แยกน้ำ คลอง ห้วย
 - หนอง บึง
 - สังกน
 - โครงการก่อสร้างสังกนมีตรภาพ
 - แนวถนนโครงการทางฝั่งเมือง โดยกรมทางหลวง
 - ที่ว่าการอำเภอ

แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ

แผนที่ 4.3

ตาราง 4.1 การใช้ที่ดินของเทศบาลเมืองมุกดาหาร พ.ศ. 2533 และ 2540

		พ.ศ. 2533		พ.ศ. 2540		การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ พ.ศ. 2533 - 2540 พื้นที่เปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการเติบโต
		พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ		
1)	รวมการใช้ที่ดินนอกภาคเกษตร	4,929.88	22.19	7,223.05	32.51	2,293.17	5.61
1.1	พักอาศัย	2,204.61	44.72	2,844.61	39.38	640.00	3.71
1.2	พาณิชยกรรม	165.52	3.36	693.52	9.60	528.00	22.71
1.3	สถาบันราชการ	975.84	19.79	1,206.35	16.70	230.51	3.07
1.4	อุตสาหกรรม	195.32	3.96	229.80	3.18	34.16	2.35
1.5	คลังสินค้า	140.21	2.85	160.45	2.22	20.24	1.94
1.6	ศาสนา	326.38	6.62	338.60	4.69	12.30	0.53
1.7	นันทนาการ	127.39	2.58	332.50	4.60	205.11	14.69
1.8	สถานศึกษา	239.05	4.85	718.50	9.95	979.45	17.24
1.9	ถนน - ซอย	555.56	11.27	698.72	9.67	143.16	1.07
2)	พื้นที่เกษตรอื่น ๆ (ลำห้วย, เลี้ยงสัตว์)	17,288.87	77.81	14,995.70	67.49	- 2,293.17	-
	รวม (1 + 2)	22,218.75	100.00	22,218.75	100.00	-	-

5. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทถนนและซอย มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 143.16 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 25.76 ของพื้นที่ถนนและซอยเดิม การตัดถนนเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นการเตรียมพื้นที่รองรับการเจริญเติบโตของเมือง
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม มีพื้นที่เพิ่มจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 34.16 คิดเป็นร้อยละ 17.49 ของพื้นที่อุตสาหกรรมเดิม
7. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทคลังสินค้า เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 20.24 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.43 ของพื้นที่คลังสินค้าเดิม โดยมากเพิ่มขึ้นบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042
8. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทศาสนา มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 12.30 หรือคิดเป็นร้อยละ 3.76 ของพื้นที่เดิม ลักษณะการเพิ่มส่วนมากเป็นสำนักสงฆ์
9. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศึกษา มีการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2533 ประมาณ 479.45 ไร่

สภาพการใช้ที่ดินโดยทั่วไป

ลักษณะของเมืองโดยภาพรวมคือ พื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของเทศบาลเมืองมุกดาหารอยู่ในบริเวณติดแม่น้ำโขงและบริเวณถัดเข้ามาคือ บริเวณถนนวิวิธสุการ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนสมุทรศักดิ์ราษฎร์ ปัจจุบันได้มีสิ่งปลูกสร้างประเภทต่าง ๆ กระจายตัวออกไปตามระบบถนนสายหลักของเมืองโดยเฉพาะทางด้านตะวันตก ด้านเหนือ และด้านใต้ของเมืองตามลำดับ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 ถนนสมุทรศักดิ์ราษฎร์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ถนนวิวิธสุการ ถนนพิทักษ์พนมเขต และถนนดำรงมุกดา นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สิ่งปลูกสร้างของเมืองบางส่วนได้กระจายตัวออกไปตามแนวของแม่น้ำโขง

ประเภทการใช้ที่ดินและองค์ประกอบอาคาร

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าสภาพการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ มีลักษณะผสมผสานกันไม่มีการแยกประเภทการใช้ที่ดินประเภทเดียวกันในโซนใด โซนหนึ่งของเมืองโดยเฉพาะ

ซึ่งการกระจายกิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ รวมทั้งลักษณะอาคารสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมุกดาหารมีรายละเอียดดังนี้

(1) ย่านการค้าและพาณิชยกรรม อาคารร้านค้า ตลาดสด สถานบริการ ธนาคารและสถาบัน การเงิน กระจุกตัวอยู่ในบริเวณเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ก. ย่านการค้าเมืองเก่า ได้แก่ ร้านค้าและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ บริเวณสองข้างถนนสมุทรศักดิ์รักษ์ ถนนสองนางสถิตย์ ถนนวิวิธสุรการ และถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ สภาพการใช้ที่ดินบริเวณนี้เป็นอาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจการค้าและบริการ เดิมเป็นย่านธุรกิจใจกลางเมืองดั้งเดิมแห่งเดียวของชุมชนคือ ตลาดศิริมงคล ลักษณะอาคารบริเวณนี้จึงสภาพค่อนข้างเก่า โดยเฉพาะอาคารพาณิชย์แถวสองชั้น ปลูกสร้างด้วยวัสดุ คสล. และบางแห่งเป็นห้องแถวไม้ อาคารใหม่ ๆ จะมีลักษณะเป็น คสล. 3 ชั้น และประเภทอาคารเดี่ยวที่ใช้เป็นสำนักงานธนาคาร และมีอาคารห้างสรรพสินค้ายังกิจ 1 แห่ง และอาคารห้างสรรพสินค้าสร้างใหม่โครงการเอสเคพลาซ่า อีก 1 แห่ง

ข. ย่านตลาดอินโดจีน ได้แก่ ร้านค้าแผงลอย บริเวณริมถนนสำราญชายโขง และอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ริมถนนสายนี้ ซึ่งมีท่าข้ามคนเข้า-ออกราชอาณาจักรอยู่บริเวณใกล้เคียง ร้านค้าบริเวณนี้ส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าอินโดจีน และของที่ระลึกให้แก่ผู้เยี่ยมชม และมีร้านอาหารอยู่เป็นจำนวนมาก

ค. ย่านตลาดคานัง เป็นย่านการค้าแห่งใหม่ที่ตั้งอยู่ระหว่างถนนสองนางสถิตย์ และถนนพิทักษ์พนมเขต ซึ่งอยู่ถัดจากย่านการค้าในเขตเมืองเก่ามาทางด้านตะวันตก ย่านการค้าตลาดคานังนี้ เป็นร้านค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค โดยส่วนใหญ่เป็นร้านขายอาหารโดยเฉพาะในเวลากลางวันและเย็น ลักษณะอาคารเป็นอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น สภาพค่อนข้างใหม่ โดยมีอาคารตลาดสด 1 หลัง ที่ล้อมรอบด้วยอาคารพาณิชย์และในบริเวณใกล้เคียงมีโรงแรม 3 แห่ง คือ โรงแรมพลอยพาเลซ โรงแรมมุกดาหาร แกรนด์ไฮเทล และโรงแรมมุกดารัตน์

ง. ย่านตลาดเทศบาล 1 เป็นชุมชนเมืองใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากย่านการค้าเมืองเก่ามาทางตะวันตกบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 (ถนนพิทักษ์พนมเขต) ช่วงแยกเข้าตัวเมืองมุกดาหารโดยที่ตั้งตลาดเทศบาล 1 อยู่บริเวณระหว่างถนนพิทักษ์พนมเขต ถนนพุทธเจริญ ถนนประกอบพันธ์ ย่านการค้าบริเวณนี้ส่วนใหญ่ขายสินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง และสินค้าเบ็ดเตล็ด ลักษณะอาคารมีอาคารตลาดสด 1 หลัง และล้อมรอบไปด้วยอาคารพาณิชย์

สภาพกลางใหม่กลางเก่า โดยส่วนใหญ่เป็นอาคาร คสล. สองชั้น และมีท่ารถท้องถิ่นอยู่ในบริเวณใกล้เคียงด้านเหนือของตลาดเทศบาล 1

จ. ย่านตลาดเทศบาล 2 เป็นย่านพาณิชย์กรรมที่เติบโตต่อเนื่องจากตลาดเทศบาล 1 มีอาคารตลาดสด 1 แห่ง ซึ่งเป็นตลาดเช้าที่มีกิจกรรมค้าขายพืชผัก ผลไม้ และอาหารสดที่คึกคักมากที่สุด บริเวณโดยรอบมีอาคารพาณิชย์สร้างใหม่อยู่โดยรอบ มีลักษณะเป็นอาคารแถว 3 ชั้น แต่ยังมีอาคารร้างที่ยังไม่มีผู้เช่าประกอบกิจการหลายคูหา

ฉ. ย่านร้านค้าบริเวณสี่แยกเมืองใหม่และตลาดทรัพย์สินมุกดาหารบริเวณสี่แยกจุดตัดระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (มุกดาหาร - คำชะอี) กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีบริษัทห้างร้านประกอบกิจการอยู่มากมาย สภาพอาคารมีทั้งเป็นห้องแถวไม้ดั้งเดิมสภาพค่อนข้างเก่า ลักษณะตึกแถวที่มี 4-5 คูหา 2-3 ชั้น สภาพใหม่ อาคารสำนักงาน สถานิบริการน้ำมัน โชว์รูมขายรถยนต์ และอาคารโรงแรมมุกดาหารที่มีลักษณะเป็นอาคารสูงในบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องจากสี่แยกไปทางด้านตะวันออกไปตามถนนชยางกูร ยังเป็นที่ตั้งของตลาดทรัพย์สินมุกดาหาร ซึ่งเป็นย่านตลาดแห่งใหม่อีกแห่งหนึ่งของชุมชนเมืองมุกดาหาร โดยมีอาคารสถานีขนส่งแห่งใหม่ของจังหวัดมุกดาหารตั้งอยู่ และมีอาคารตลาดสด 1 แห่ง ด้านบนของอาคารดังกล่าวเป็นโรงพยาบาลนคร บริเวณโดยรอบเป็นอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น สภาพค่อนข้างใหม่ ส่วนใหญ่ยังไม่เปิดประกอบกิจการ

ช. ย่านตลาดพรเพชร เป็นตลาดที่อยู่ด้านใต้ของเทศบาลเมืองมุกดาหาร ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันตกของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 เป็นย่านตลาดที่มีความคึกคักของกิจกรรมในช่วงเวลาเย็น ซึ่งจะมีผู้คนไปจับจ่ายใช้สอยกันมากทั้งสินค้าประเภทอาหาร ผัก ผลไม้ และเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยมีอาคารตลาดสด 1 แห่ง และมีอาคารตึกแถว 2-3 ชั้น อยู่บริเวณด้านหน้าบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034

ซ. ย่านพาณิชย์กรรมบริเวณอื่น ๆ ได้แก่ ร้านค้าและสถานบริการริมทางหลวงสายต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากย่านค้าและบริการที่กล่าวมาแล้ว บริเวณที่มีสถานประกอบการมากได้แก่ ริมถนนชยางกูร ซึ่งมีประเภทโชว์รูมจำหน่ายรถยนต์ จำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ส่วนร้านอาหารส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมถนนสำราญชายโขงหลายแห่ง โดยเฉพาะด้านใต้ซึ่งขนานไปตามลำน้ำโขง นอกจากนั้นก็มีอาคารพาณิชย์ในบริเวณสองข้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (ไป อ.คำชะอี) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 (ไป อ.คอนสาร)

(2) ย่านที่พักอาศัย บริเวณพักอาศัยพบกระจายอยู่ทั่วไป และอยู่ปะปนกับประเภทการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะในย่านการค้าพาณิชยกรรม บ้านพักในสถานที่ราชการ และบ้านเรือนราษฎรในชุมชนดั้งเดิม รวมทั้งย่านพักอาศัยในลักษณะบ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นใหม่ในบริเวณชานเมือง ซึ่งสามารถจำแนกย่านพักอาศัยออกได้ดังนี้

ก. ย่านที่พักอาศัยในเขตเมืองเก่า เป็นย่านชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมโดยปะปนอยู่กับย่านการค้าและมีบ้านพักอยู่ในย่านราชการ โดยมีลักษณะเกาะกลุ่มอยู่ในย่านชุมชนเมืองเก่าซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่มีความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในบริเวณชุมชนร่วมพัฒนาศรีมงคล ชุมชนวัดศรีมงคลใต้ ชุมชนวัดยอดแก้ว ชุมชนศรีสุเมงค์ ลักษณะอาคารเป็นอาคารพาณิชย์ในชุมชนดั้งเดิม และเป็นอาคารบ้านพักราชการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวไม้สองชั้น สภาพค่อนข้างเก่า บริเวณที่พักข้าราชการตำรวจมีลักษณะเป็นแฟลตและบ้านแถวสองชั้น ส่วนบริเวณโดยตลอดเป็นที่พักอาศัยในลักษณะบ้านไม้ส่วนใหญ่มีสองชั้นปลูกในบริเวณซึ่งค่อนข้างหนาแน่น

ข. ย่านพักอาศัยในชุมชนเมืองใหม่ ได้แก่ ย่านที่พักอาศัยที่อยู่ปะปนกับย่านการค้า ในตลาดคานัง ตลาดเทศบาล 1 ตลาดเทศบาล 2 บริเวณสี่แยกเมืองใหม่และตลาดทรัพย์สินมุกดา โดยมีย่านที่พักอาศัยของราษฎรสลับอยู่เป็นระยะ ๆ สภาพอาคารมีลักษณะหลากหลายประเภทคือนอกจากอาคารพาณิชย์ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบ้านไม้ทั้งหนึ่งชั้นและสองชั้น ส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว จะมีบ้านแถวอยู่บริเวณริมถนน โดยภาพรวมพบว่าบริเวณนี้เป็นย่านที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นปานกลาง

ค. ย่านที่พักอาศัยในบริเวณด้านเหนือของชุมชน ได้แก่บ้านเรือนราษฎรที่สองฝั่งถนนสำราญชายโขง ที่ขนานไปกับแม่น้ำโขง ซึ่งชุมชนบริเวณนี้คือ ชุมชนศรีมงคลเหนือ ชุมชนนาโปน้อย ชุมชนนาโปกลางต่อเนื่องไปถึงชุมชนนาโปใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นย่านที่พักอาศัยดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยกันมานาน ลักษณะอาคารส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวไม้สองชั้น บางหลังชั้นล่างก่อคอนกรีต ส่วนที่เหลือบ้านไม้ชั้นเดียว บ้านก่ออิฐฉาบปูนชั้นเดียว และพบบ้านที่สร้างด้วยวัสดุก่ออิฐฉาบปูนแบบบ้านสมัยใหม่อยู่บ้างแต่ไม่มากนัก

นอกจากนี้ยังพบย่านที่พักอาศัยเกาะตัวไปตามถนนชยางกูรอยู่บ้าง แต่ค่อนข้างเบาบาง และเริ่มมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นในบริเวณด้านเหนือของชุมชนเมืองมุกดาหารบ้างแต่ยังไม่มากนัก ภาพโดยรวมพบว่าบริเวณย่านที่พักอาศัยด้านเหนือนี้ยังมีลักษณะเบาบาง

ง. ย่านที่พักอาศัยด้านใต้ของชุมชน ได้แก่ย่านที่พักอาศัยบ้านเรือนราษฎรที่อยู่ถัดจากชุมชนตลาดบริเวณเมืองเก่าต่อเนื่องไปตามถนนสำราญชายโขงด้านใต้ที่ขนานไปตามริมแม่น้ำโขง ย่านที่พักอาศัยในบริเวณนี้ได้แก่ชุมชนศรีบุญเรือง ชุมชนศรีบุญเรืองใต้ ชุมชนอนุรักษ์บำรุง ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม ลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวไม้สองชั้นสภาพค่อนข้างเก่า รongลงมา เป็นอาคารชั้นเดียวไม้ สภาพค่อนข้างเก่า บางหลังเป็นบ้านเดี่ยวก่ออิฐ นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านจัดสรรเพชรมุกดาวิลา 1 แห่ง ที่ประกอบด้วยบ้านเดี่ยว และทาวน์เฮ้าส์สองชั้นสภาพใหม่ นอกจากนี้ยังมีที่พักอาศัยเบาบางในเขตชุมชนหินเรือ เขามโนรมย์ ชุมชนคำภูเงิน และชุมชนอนุรักษ์บำรุง ซึ่งมีทั้งบ้านเดี่ยวในเขตที่ดินจัดสรร และหมู่บ้านชนบทดั้งเดิมที่กระจายตัวอยู่ค่อนข้างเบาบาง

จ. ย่านที่พักอาศัยด้านตะวันตก เป็นย่านที่พักอาศัยไม่หนาแน่นนัก บางส่วนเกาะตัวไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ชุมชนที่ประชากรอยู่มาก คือชุมชนตาแคน ส่วนที่เหลือเป็นบ้านเรือนที่กระจายอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม

3. ย่านอุตสาหกรรมและคลังสินค้า อุตสาหกรรมในเทศบาลเมืองมุกดาหารยังคงมีไม่มากนัก จำแนกเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปวัสดุ อุตสาหกรรมที่มีมากที่สุด ได้แก่ โรงสี รongลงมาคือ โรงงานที่ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์อาหาร และผลิตภัณฑ์โลหะ แต่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปในชุมชน

4. สถาบันราชการ ในปี 2540 พบว่าการใช้ที่ดินประเภทหน่วยราชการนี้จะมีการจุกตัวมากที่สุดในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ศูนย์ราชการจังหวัดมุกดาหารบริเวณถนนวิวิธสุการ ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด จึงมีหน่วยงานระดับจังหวัดเกี่ยวทุกหน่วยงานตั้งอยู่ในบริเวณศาลากลาง และบริเวณใกล้เคียงในเขตศูนย์ราชการ

ส่วนบริเวณอื่นที่สำคัญคือ ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 และบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เกือบสุดเขตเทศบาลในเขตตำบลท่าอาฮวน ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานโครงการชลประทานมุกดาหาร และแขวงทางมุกดาหาร ส่วนบริเวณทิศตะวันตกจะมีการใช้ที่ดินค่อนข้างใหญ่มาก ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีทดลองพืชไร่ มุกดาหาร สถาบันวิจัยหม่อนไหม และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ

ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 สุดเขตเทศบาลด้านทิศตะวันตก นอกจากนี้บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือบนถนนสายตากแคณ-หนองหอย ซึ่งมีที่ตั้งของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดมุกดาหารที่มีพื้นที่ค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน สำหรับบริเวณตอนเหนือและตอนใต้ของชุมชนเมืองมุกดาหารมีการใช้ที่ดินประเภทนี้ไม่มากนัก

5. ศาสนสถาน ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีศาสนสถาน 19 แห่ง เป็นวัดทางพุทธศาสนา 18 แห่ง และโบสถ์คริสต์ 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพนับถืออีก 32 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อฟ้ามุขเมือง ตั้งอยู่ถนนสองนางสถิตย์ ซึ่งภายในบริเวณศาลมีหลักเมืองประดิษฐานอยู่ด้วย อีกแห่งหนึ่งคือ ศาลเจ้าแม่สองนางพี่น้อง ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงติดกับท่าด่านตรวจคนเข้าเมือง ชาวชุมชนเมืองถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่กับศาลเจ้าพ่อฟ้ามุขเมือง สำหรับการกระจายตัวของศาสนสถานตั้งอยู่หลายแห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตย่านชุมชนที่พักอาศัย โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมืองเก่าที่มีวัดเก่าแก่ตั้งอยู่หลายแห่ง ศาสนสถานที่สำคัญได้แก่ วัดศรีมงคลใต้ เป็นสถานที่ประดิษฐานพระเจ้าองค์หลวง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง วัดศรีบุญเรืองเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสองที่เป็นพระพุทธรูปทองสำริดที่เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองอีกองค์หนึ่ง วัดอื่น ๆ ได้แก่ วัดศรีมงคลเหนือ วัดยอกแก้ว วัดศรีสุ่มังค่วนาราม วัดศรีบุญเรือง เป็นต้น

6. สถานศึกษา จากข้อมูลสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ พบว่าเทศบาลเมืองมุกดาหารมีสถานศึกษาดังอยู่ทั้งสิ้น 13 แห่ง ดำเนินงานโดยรัฐบาล 9 แห่ง และเอกชน 4 แห่ง มีการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอาชีวศึกษา ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในย่านชุมชนต่าง ๆ ในเขตเมือง ซึ่งสถานศึกษานาขนาดใหญ่ได้แก่ โรงเรียนมุกดาหาร โรงเรียนมุกดาลัย โรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร วิทยาลัยเทคโนโลยีมุกดาหาร โรงเรียนเมืองใหม่ โรงเรียนนวมินทราชูทิศอีสาน โรงเรียนศรีบุญเรือง เป็นต้น

7. สถานที่นันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ ที่ดินประเภทนี้ ได้แก่ สนามกีฬา และสวนสาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองมุกดาหารมีสนามกีฬาจังหวัด 1 แห่ง บริเวณถนนสองนางสถิตย์ด้านเหนือ และด้านตรงข้ามกับสนามกีฬาจังหวัด ด้านทิศใต้เป็นสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ นอกจากนี้ยังมีสถานที่พักผ่อนในบริเวณแนวเขื่อนกันคลื่นฝั่งริมถนนสำราญชายโขง และยังมีหอแก้วมุกดาหารที่ตั้งอยู่ด้านใต้ของชุมชน ซึ่งใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจด้วยการขึ้นไปชมทิวทัศน์บริเวณแม่น้ำโขงและฝั่งสุวรรณเขต

8. พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง ได้แก่ พื้นที่นอกเหนือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ที่นา สวน และที่รกร้างว่างเปล่า รวมถึงพื้นที่ป่าละเมาะต่าง ๆ

จินตภาพของชุมชนเมืองมุกดาหาร (แผนที่ 4.4)

1. เส้นทาง (PATH) ที่สำคัญทางบก ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 เป็นเส้นทางเข้าเมืองเป็นถนนสายหลัก แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เป็นถนนสายประธานของชุมชนเมือง เส้นทางสายรองได้แก่ ถนนสองนางสถิตย์ ถนนคำรงมุกดา ขนานกันและโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อกับเส้นทางสายหลัก เช่น ถนนสำราญชายโขง ถนนพิทักษ์สันติราช ถนนวิวิษสุรการ ถนนประคองพันธ์

เส้นทางน้ำมีความสำคัญน้อยกว่าทางบก ทางน้ำยังใช้ขนส่งสินค้า เป็นทางการท่องเที่ยวอยู่บ้าง

2. ขอบเขต (EDGE) ที่ชัดเจนที่สุด ได้แก่ แม่น้ำโขงทางด้านทิศตะวันออกของชุมชนเมือง

3. ย่าน (DISTRICT) ที่ชัดเจนคือ

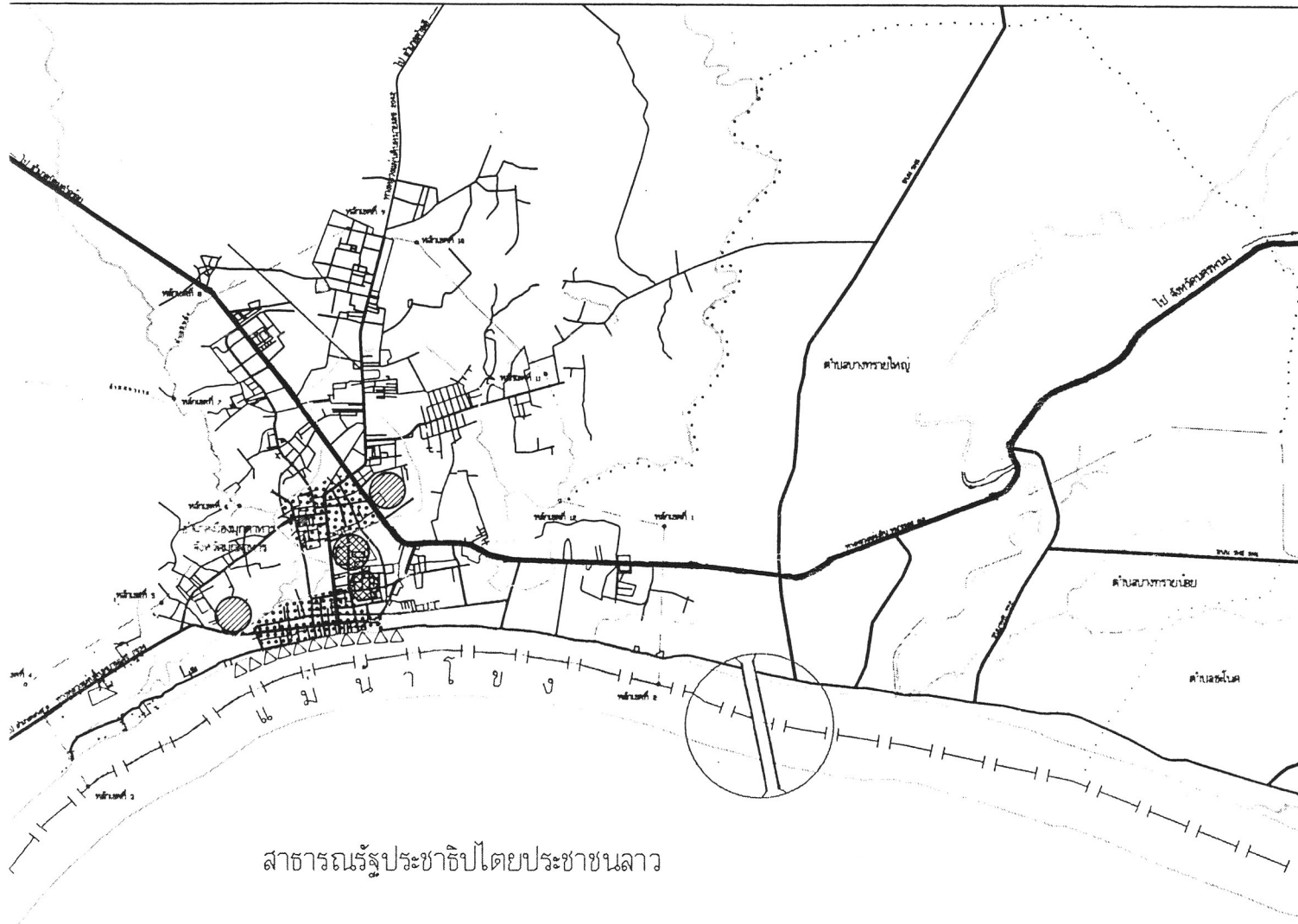
ย่านการค้า ริมน้ำโขงบริเวณด้านต้นโพธิ์ มีความยาว 715 เมตร เลียบริมน้ำโขง ปัจจุบันใช้ผิวจราจรเป็นที่ตั้งแผงค้าขาย เป็นสินค้าจากเวียดนาม จีน รัสเซีย เป็นต้น และผ่านบริเวณจุดตัดของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 บริเวณเมืองใหม่

ย่านสถานที่ราชการ ศูนย์กลางราชการ เช่น ศาลากลาง ศาล บริเวณถนนสองนางสถิตย์

ย่านพักอาศัยบริเวณริมน้ำ เป็นย่านพักอาศัยเดิม และบริเวณย่านพักอาศัยใหม่ บริเวณแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209

ย่านที่โล่งว่าง ได้แก่ สนามกีฬาสวนสุขภาพบริเวณถนนสองนางสถิตย์

4. ที่รวมของกิจกรรม (NODE) ได้แก่ ตลาดเมืองใหม่ ตลาดคานัง ตลาดพรเพชร สถานีขนส่ง



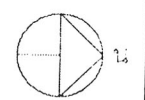
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- แสดง** จินตภาพชุมชนเมือง
- ถนนสายประธาน
 - ถนนสายหลัก
 - ถนนสายรอง
 - ที่รวมกิจกรรมหลัก (สถานีขนส่ง ตลาด)
 - ที่รวมกิจกรรมรอง (ลานกีฬา)
 - ที่หมายตา (ศาลากลาง)
 - ขอบเขต (แม่น้ำโขง)
 - ย่าน

- สัญลักษณ์**
- เขตประเทศ
 - เขตอำเภอ
 - เขตตำบล
 - เขตเทศบาล
 - ทางหลวง ถนน
 - แยก คลอง ท้าย
 - หนอง บึง
 - สหภาพ
 - โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 - แนวถนนโครงการทางเมือง โดยการทางหลวง
 - ที่ทำการอำเภอ

แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน
เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบ
จากสะพานมิตรภาพ

แผนที่ 4.4



5. ที่หมายตา (LANDMARK) เป็นศูนย์ราชการ แม่น้ำโจง โรงแรม พลอยพาลซ
โรงแรมมุกดาหารแกรนด์โฮเทล หอแก้วมุกดาหาร ศาลหลักเมือง

2) สุขาภิบาลคำชะอี

สุขาภิบาลคำชะอี ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำเที่ยง มีหมู่ที่ 1, 5, 6, 10 และ 11 พื้นที่
2.75 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันประชากรในเขตสุขาภิบาลคำชะอีมีจำนวน 4,225 คน นอกเขต
สุขาภิบาล 41,997 คน เชื้อสายประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอคำชะอีแบ่งตามกลุ่มชาติพันธุ์ออกเป็น
4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. เชื้อสายไทยลาว หรือไทยอีสาน เป็นกลุ่มเชื้อสายที่ใหญ่ที่สุด
2. เชื้อสายภูไท กลุ่มผู้ไทเมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยในสมัยสมเด็จพระนั่ง
เกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งชาวภูไทเดิมอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนได้อพยพตามลำ
แม่น้ำโจง

3. เผ่าเข่าหรือโซ่ง

4. เผ่าย้อ

การตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของประชากรมีลักษณะรวมตัวกันเป็น
กลุ่มเกาะตัวไปตามเส้นทางคมนาคม ทางถนนสายหลักของเมืองซึ่งผ่านบริเวณใจกลางของเขต
สุขาภิบาล คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 ซึ่งเชื่อมระหว่างอำเภอเมืองมุกดาหารกับอำเภอ
หนองสูง และอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การใช้ประโยชน์ที่ดินของสุขาภิบาลคำชะอี มีดังนี้

บริเวณพักอาศัย มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสองฝั่งทางหลวงแผ่นดิน บริเวณใจ
กลางเขตสุขาภิบาลซึ่งเป็นที่ดอน ส่วนบริเวณโดยรอบของที่ตั้งชุมชนเป็นที่ลุ่มเป็นส่วนใหญ่ อาคาร
โดยทั่วไปเป็นอาคารชั้นเดียวใต้ถุนสูงเปิดโล่ง

บริเวณพาณิชยกรรม การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าขนาดเล็ก เช่นสินค้าที่จำเป็น
ในการบริโภคในชีวิตประจำวัน ลักษณะอาคารเป็นไม้ชนิดห้องแถวชั้นเดียวอยู่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 2042

บริเวณอุตสาหกรรม กิจการด้านอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว

บริเวณสถาบันการศึกษา อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 อยู่ในตำแหน่งสะดวกต่อการให้บริการประชาชนและเพียงพอต่อความต้องการ

บริเวณสถาบันศาสนา ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณชุมชน มีวัดจำนวน 49 วัด มหานิกาย 44 วัด ธรรมยุต 5 วัด

สถาบันราชการ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่สุขาภิบาลจึงเป็นศูนย์กลาง อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042

3) สุขาภิบาลคอนตาล

สุขาภิบาลคอนตาล มีประชากรในเขตสุขาภิบาลคอนตาล 4,380 คน นอกเขตสุขาภิบาล 35,249 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ในแต่ละเดือนจะมีการประกอบพิธีทางศาสนาและศรัทธาเชื่อเรียกว่า "ฮิตสิบสองเดือน" หรือประเพณี 12 เดือน คือ การแข่งเรือไกล้ออกพรรษาเป็นประจำโดยใช้พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำโขง

การตั้งถิ่นฐานและการกระจายตัวของประชากรมีลักษณะการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกาะไปตามเส้นทางคมนาคมของถนนสายหลักของชุมชน ซึ่งผ่านใจกลางของเขตสุขาภิบาล คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034

การใช้ประโยชน์ที่ดินของสุขาภิบาลคอนตาล มีดังนี้

บริเวณพักอาศัย มีลักษณะเกาะกลุ่มกันอยู่เป็นสัดส่วน ล้อมด้วยพื้นที่ลุ่มที่ทำ การเกษตร ลักษณะของอาคารพักอาศัยเกือบทั้งหมดเป็นอาคารไม้ทั้งสองชั้นและชั้นเดียว

บริเวณพาณิชยกรรม มีอยู่ 2 แห่ง คือบริเวณตลาดสดสุขาภิบาลและร้านค้าไก่ต้มน้ำ ซึ่งเป็นย่านเกิดขึ้นใหม่ อีกแห่งหนึ่งเป็นบริเวณค้าขายเก่าก่อนมีการจัดสร้างตลาดสุขาภิบาล คือบริเวณริมถนนเขื่อนรังสรรค์

บริเวณสถาบันราชการ เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ประกอบด้วยอาคารของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น ที่ว่าการอำเภอคอนคาต สถานีตำรวจภูธร หอประชุมอำเภอ ฯลฯ

บริเวณสถาบันการศึกษา ตั้งอยู่ในศูนย์กลางชุมชน มีความสะดวกแก่นักเรียน

บริเวณสถาบันศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ประชากรในอำเภอคอนคาตส่วนใหญ่เป็นชาวไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ มีวัดในทางศาสนาพุทธ 34 วัด มหานิกาย 29 วัด ธรรมยุต 5 วัด มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในแต่ละเดือนมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและคติความเชื่อที่เรียกว่า "ฮิตสิบสองเดือน" หรือประเพณี 12 เดือน

บริเวณสวนสาธารณะ สนามกีฬา มีที่ดินสาธารณประโยชน์ มีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ซึ่งทางอำเภอได้จัดงานแข่งกีฬา จัดงานประจำปี

4.) สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย

ชุมชนดั้งเดิมของอำเภอนิคมคำสร้อย คือ ชุมชนที่เกิดจากหมู่บ้านนาออก ซึ่งเป็นเชื้อสายชาวภูไท มีกระจายอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ทั่วไป เช่น ตำบลนิคมคำสร้อย ตำบลนาออก ตำบลกกแดง ตำบลโชคชัย และตำบลนาอุดม นอกจากนี้ยังมีชาวข้อยเป็นเพียงส่วนน้อย ชาวโข่ง (ข่า) เป็นหมู่บ้านที่อพยพจากท้องที่อำเภอคงหลวง และประชาชนชาวพื้นเมืองอีสาน ซึ่งอยู่กระจายทั่วทุกหมู่บ้านในเขตอำเภอ ซึ่งส่วนมากจะมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนโดยทั่วไปนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 มีอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 85

การตั้งถิ่นฐาน การกระจายตัวประชากรมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานทางหลักการของการจัดสรรที่ดินของนิคมสร้างตนเอง แบ่งออกเป็น 3 แบบ

1. แบบหมู่บ้าน
2. แบบเรียงราย
3. แบบจัดสรรแก่ราษฎรที่อยู่เดิม

ทั้ง 3 ลักษณะเป็นการจัดแบบการจัดสรร ซึ่งทางนิคมสร้างตนเองเป็นผู้จัดให้สะดวกต่อการจัดกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายให้แก่สมาชิก ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ที่ดินที่มีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่สุขาภิบาล

ถ้ามองในแง่ของลักษณะการตั้งชุมชนของเมือง จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก) แบบรวมกลุ่ม ซึ่งอยู่ในรูปแบบหมู่บ้าน มีอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน ในรูปการจัดแปลงที่ดินใหม่ มีพื้นที่ประมาณครอบครัวละ 18 ไร่ มีถิ่นที่อยู่แต่ดั้งเดิม หรือได้รับการช่วยเหลือจากนิคมสร้างตนเองรวบรวมเข้าเป็นสมาชิก โดยแบ่งพื้นที่ให้ครอบครัวละ 50 ไร่ จัดให้มีพื้นที่เพาะปลูกต่อเนื่องกัน

ข) แบบกระจายตัว ซึ่งมีพื้นที่ที่ดินครอบครัวละ 24 ไร่ มีลักษณะกระจายตัวเป็นแนวยาวตลอดถนนสายประธานเกือบทุกเส้นในบริเวณพื้นที่สุขาภิบาล โดยใช้บริเวณที่ดินถนนเป็นที่พักอาศัย ด้านหลังของพื้นที่ใช้ในการทำการเกษตร จะเห็นได้ว่าลักษณะการตั้งของชุมชนขึ้นอยู่กับสภาพของการจัดสรรที่ดินที่นิคมสร้างตนเองจัดให้ชุมชนเอื้ออำนวยให้ตามธรรมชาติ

การใช้ประโยชน์ที่ดินของสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย มีดังนี้

บริเวณที่อยู่อาศัย มีลักษณะกระจายเกาะอยู่ริมถนนสายต่าง ๆ ตลอดทั่วเขตสุขาภิบาล มีความหนาแน่นค่อนข้างเบาบาง อาคารพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ เรือนแถวและบ้านสองชั้นได้ทุนสูง พื้นที่โดยรอบปลูกพืชเศรษฐกิจและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคและขาย

บริเวณอุตสาหกรรมและคลังสินค้า กิจการด้านอุตสาหกรรมเป็นประเภทอุตสาหกรรมขนาดหนักและขนาดใหญ่ ได้แก่อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาลขนาดใหญ่ นอกจากนั้นเป็นคลังสินค้าเก็บผลผลิตทางการเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ปอ ฝ้าย กระจายอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212

บริเวณสถานบันการศึกษา กระจายตัวอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 อยู่ในตำแหน่งที่สะดวกต่อการบริการประชาชนและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

บริเวณสถานบันศาสนา วัดมีอายุมานานเริ่มมีมาพร้อมกับการตั้งชุมชน ตั้งกระจายทั่วบริเวณของชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณเขตสุขาภิบาล

สถาบันราชการ เนื่องจากรัฐมาเป็นผู้ก่อตั้งเป็นพื้นที่นิคมสร้างตนเอง ในปัจจุบันจึงมีพื้นที่รองรับเพียงพอต่อการขยายตัวในอนาคต

5) อำเภอห้วยน้ำใหญ่

ปัจจุบันยังไม่มีสุขภาพดี เดิมมีเพียงหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของตำบลห้วยน้ำใหญ่ ขึ้นกับอำเภอภูคา จังหวัดนครพนม พื้นที่อยู่ริมแม่น้ำโขง เคยเป็นเมืองเก่าแก่แห่งหนึ่ง คือเมืองพาลูกา ปัจจุบันคือบ้านพาลูกา มีปัญหาพิเศษเฉพาะพื้นที่เคยมีปัญหาเรื่อง ผกค. ที่คุกคามความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมทั้งปฏิบัติการแทรกซึมบ่อนทำลาย แต่ในระยะเวลาต่อมาอิทธิพล ผกค. ลดน้อยลง เนื่องด้วยการใช้นโยบายการเมืองนำการทหารของฝ่ายรัฐบาลเป็นประการสำคัญ

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นเดิมและมีการตั้งถิ่นฐานเป็นแบบชุมชนชนบท ในลักษณะรวมกันเป็นกลุ่ม (CLUSTER SETTLEMENT) ซึ่งสามารถแบ่งการปกครองออกได้เป็น 5 ตำบล 43 หมู่บ้าน โดยบ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่รวมกัน ในบริเวณชุมชนและมีพื้นที่เกษตรล้อมรอบ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นที่ราบบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ด้านสมรรถนะดิน พื้นที่โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ทำการประมงในแม่น้ำโขง บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงเป็นที่ตั้งของชุมชนส่วนใหญ่ในอำเภอ

ลักษณะชุมชน ปัจจุบันอำเภอห้วยน้ำใหญ่มีศูนย์กลางของอำเภออยู่บริเวณที่ตั้งที่ว่า การอำเภอที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การประชุมประชาชนและการเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการ การจัดงานประเพณี การแข่งขันกีฬาและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ระดับตำบล ปัจจุบันยังมีได้มีบริเวณใดจัดให้เป็นแหล่งรวมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของตำบลอย่างเหมาะสมเลย แม้จะมีการจัดบริการสำหรับประชาชนบ้างเช่น สถานีอนามัย ที่ทำการสภาตำบล แต่ก็ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของตำบลอย่างแท้จริง

ระดับหมู่บ้าน บริเวณที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้าน ได้แก่ วัด โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ ส่วนศูนย์กลางในการรับฟังข่าวสารและการพัฒนาต่าง ๆ จะอาศัยบริเวณบ้านของผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ประชุมกันเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีการประชุมประชาชนจำนวนมากจะอาศัยศาลาวัดหรืออาคารเรียน

ชุมชนมีการเจริญเติบโตและการขยายตัวของชุมชนเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ และรูปแบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินจากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก การเจริญเติบโตของชุมชนขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเกิดขึ้นตามระบบการปกครองท้องถิ่น การขยายตัวของชุมชนมีน้อยเพราะการพึ่งพาอำเภอเมืองภูคาเป็นหลัก และการขยายตัวตามริมฝั่งแม่น้ำโขงเป็นแนวยาว การให้บริการระบบสาธารณสุขโลกและ

สาธารณูปการแก่ประชาชนในพื้นที่ต้องลงทุนสูงให้ผลไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ปัจจุบันพื้นที่ของอำเภอส่วนใหญ่ทำการเกษตรอยู่ในพื้นที่โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าโดยใช้น้ำจากแม่น้ำโขง

ดังนั้นการพัฒนาหรือการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับชุมชนในอนาคตนั้น นอกจากจะต้องศึกษาถึงสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และประชากรแล้ว จำเป็นต้องมีการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการของชุมชน อำเภอห้วยน้ำใหญ่และบริเวณที่จะก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อที่จะรองรับการขยายตัวของชุมชนใกล้เคียงโดยรอบในอนาคตต่อไป

ประชากรที่อยู่อาศัย มีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม (CLUSTER SETTLEMENT) โดยลักษณะการตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่การเกษตรและแบ่งออกเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ โดยบ้านเรือนเรียงรายตามสองข้างถนน ซึ่งส่วนใหญ่ผ่านเข้าไปกลางหมู่บ้าน มีวัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ศูนย์กลางระดับตำบลจะมีสถานที่ให้บริการประชาชน คือ โรงเรียน สถานีอนามัย ร้านค้า ฯลฯ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงมีวัดประจำเกือบทุกหมู่บ้าน ยกเว้นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกันจะใช้วัดร่วมกัน

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2540

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนอำเภอห้วยน้ำใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นที่นาและสวน นอกจากนั้นเป็นที่รกร้างและป่าโปร่งซึ่งค่อนข้างจะเสื่อมสภาพแล้ว ที่สาธารณะในเขตชุมชนมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นที่เลี้ยงสัตว์ ซึ่งอยู่ห่างไกลชุมชน

การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนที่เป็นพักอาศัย ร้านค้า วัด โรงเรียน หรือสถานบริการ สังคมอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ตามแนวถนนตัดผ่านและจะหนาแน่นตามแนวถนนเลียบชายฝั่งแม่น้ำโขง โดยทั่วไปปลูกสร้างบ้านเรือนเกาะกลุ่มกันอยู่ตามชายฝั่งแม่น้ำโขงเป็นส่วนใหญ่ บางหมู่บ้านแยกกลุ่มออกไป และบางส่วนปลูกสร้างบ้านเรือนกระจายกันอยู่ตามพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีเป็นส่วนน้อย

ใน พ.ศ. 2525 พบว่า อำเภอห้วยน้ำใหญ่ มีการใช้ที่ดินเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร 36,310 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 69.16 ของพื้นที่ทั้งหมด การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร 16,190 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30.84 ของพื้นที่ทั้งหมด

1) การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรเท่ากับ 36,310 ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ในการเกษตรส่วนมากกระจายอยู่โดยรอบศูนย์กลาง

ชุมชน โดยเฉพาะประเภทของการเกษตรส่วนมากจะใช้ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ถั่วลิสง และพืชผักต่าง ๆ

2) การใช้ประโยชน์ที่ดินนอกการเกษตร หรือการใช้ที่ดินที่มีการก่อสร้างอาคาร (BUILT - UP AREA) ลักษณะการใช้ที่ดินประเภทนี้จะมีความหนาแน่นตามแนวถนนเลียบริมชายฝั่งแม่น้ำโขงและตามแนวถนนตัดผ่านเกาะกลุ่มกันอยู่เป็นหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ เขตชุมชนทั้งหมดมีพื้นที่ประมาณ 16,190 ไร่ สามารถแยกรายละเอียดของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่สำคัญได้ดังนี้

การใช้ที่ดินแต่ละประเภทไม่สามารถแยกเป็นพื้นที่ได้ เพราะการใช้ที่ดินแต่ละประเภทจะอยู่รวมกันและมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทพักอาศัย

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย เป็นประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ใช้พื้นที่มากที่สุด ลักษณะการใช้ที่ดินประเภทนี้กระจายอยู่โดยทั่วไปทั้งพื้นที่ โดยจะเพิ่มความหนาแน่นตามถนนเลียบริมชายฝั่งแม่น้ำโขงและตามแนวถนนตัดผ่านเกาะกลุ่มกันอยู่เป็นหมู่บ้านและกระจายอยู่ตามพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนน้อย

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ในเขตชุมชน จะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพาณิชยกรรมหรือร้านค้า โดยจะมีบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของการปกครอง ที่ว่าการอำเภอห้วยใหญ่ และตามถนนสายหลักของอำเภอ บริเวณดังกล่าวจะเป็นย่านการค้าที่สำคัญของชุมชน และลักษณะการใช้อาคารนั้นใช้เพื่อการค้าและอยู่อาศัยรวมกันในอาคารเดียวกัน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า การใช้ที่ดินประเภทนี้จะเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็กหรือโรงสีย่อย และยุ้ง ฉางข้าว ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางของตำบลหรือหมู่บ้าน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่ส่วนใหญ่บริเวณศูนย์กลางของการปกครอง เช่น หน้าว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธร

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถานับการศึกษา การใช้ที่ดินประเภทสถานับการศึกษานี้ โดยสถานศึกษาต่าง ๆ จะกระจายตัวอยู่โดยทั่วไปตามหมู่บ้านและตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอ

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา พื้นที่ของศาสนสถานในเขตชุมชนมีลักษณะการใช้ที่ดินกระจายอยู่โดยทั่วไปทุกตำบล ศาสนสถานส่วนใหญ่จะมีวัดเป็นศูนย์รวมหลักของชุมชน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การใช้ที่ดินประเภทนี้ โดยพื้นที่นี้ประกอบไปด้วยบริเวณศูนย์กลางการปกครอง คือ ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ ชุมสายโทรศัพท์อำเภอห้วยน้ำใหญ่ เป็นต้น จะอยู่บริเวณถนน ร.พ.ช. สายคำป่าหวาย - ห้วยน้ำใหญ่ - บางทรายน้อย

- ถนนซอย การใช้ที่ดินของถนนและซอย จะมีลักษณะของผิวจราจรเป็นดินลูกรัง ในฤดูฝนไม่สามารถติดต่อกันได้สะดวก ถนนสายหลักจะมีผิวจราจรเป็นถนนลาดยาง ฉะนั้นในพื้นที่การตัดถนนใหม่จึงมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการปรับปรุงผิวจราจรจากดินลูกรังเป็นการลาดยางเพื่อสะดวกในการติดต่อกันได้ตลอดฤดูกาล

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2525 - 2540

การใช้ที่ดินของชุมชนอำเภอห้วยน้ำใหญ่ การเปลี่ยนแปลงมีน้อยมากทั้งทางด้านกายภาพและและจำนวนประชากร เพราะอยู่ใกล้กับอำเภอเมืองมุกดาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งงานต่าง ๆ จึงทำให้อำเภอห้วยน้ำใหญ่มีการขยายตัวในด้านการใช้ที่ดินน้อย ในด้านความสัมพันธ์ของชุมชนนั้น เมืองมุกดาหารเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการส่วนจังหวัดแล้วยังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมอำเภอห้วยน้ำใหญ่ ห้วยน้ำใหญ่เองยังคงอาศัยบริการต่าง ๆ จากทางจังหวัดโดยเฉพาะ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีชุมชนที่เป็นเทศบาลและสุขาภิบาล ผู้มาใช้บริการต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้จากเทศบาลเมืองมุกดาหาร

ลักษณะที่ตั้งของจังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดชายแดนห่างไกลจากศูนย์กลางความเจริญของประเทศแล้วยังประสบปัญหาด้านความมั่นคง อำเภอห้วยน้ำใหญ่ถูกตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอโดยแยกออกจากอำเภอเมืองมุกดาหาร ด้วยปัญหาทางด้านการเมือง ผกค. ที่คุกคามความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รวมทั้งปฏิบัติการแทรกซึมบ่อนทำลาย ในระยะต่อมาอิทธิพลของ ผกค. ลดน้อยลงเนื่องด้วยการใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ฉะนั้นการพัฒนาอำเภอห้วยน้ำใหญ่จึงขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอำเภอเมืองมุกดาหารทุกด้าน จึงทำให้การพัฒนาพื้นที่มีน้อย

การขยายตัวของชุมชน พบว่าชุมชนอำเภอห้วยน้ำใหญ่มีการขยายตัวในอนาคตได้ทุกทิศทาง แต่บริเวณที่น่าสนใจคือบริเวณที่มีโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ที่บ้านพาลูกา ตำบลชะโนดและบ้านทรายทอง ตำบลบางทรายน้อย อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ตำแหน่ง

สะพานจะอยู่ตรงรอยต่อเชื่อมระหว่างทั้ง 2 ตำบล และ 2 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ด้านใต้ของศูนย์กลางชุมชนอำเภอห้วยน้ำใหญ่ (บริเวณนี้ตั้งอาคารที่ว่าการอำเภอ) อาคารทั้งหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย 1 - 2 ชั้น อยู่กันเป็นกลุ่มหนาแน่นตามแนวถนนเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขง และรวมกลุ่มห่างออกไปตามแนวถนนตัดผ่าน

4.3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1) ลักษณะทางเศรษฐกิจ อำเภอเมืองมุกดาหารและเทศบาลเมืองมุกดาหาร

การเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรม และมีการผลิตทางด้านเกษตรสูงกว่าสาขาอื่น พืชที่สำคัญได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า มันสำปะหลัง อ้อย ปอแก้ว และถั่วลิสง นอกจากนี้ยังมีพืชอื่น ๆ ได้แก่ พืชผัก พืชสวน โดยเฉพาะพื้นที่ริมแม่น้ำโขง

การเลี้ยงสัตว์ เป็นอีกอาชีพหนึ่ง ซึ่งนิยมกัน ประกอบกับจังหวัดมีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโค กระบือ ตั้งแต่ปี 2534 คาดว่าต่อไปจะเป็นตลาด โค กระบือที่ใหญ่อีกแห่งหนึ่ง นอกจากโค กระบือแล้วสัตว์อื่นที่นิยมเลี้ยงกันคือ สุกร เป็ด ไก่

การประมง อำเภอเมืองมุกดาหารมีพื้นที่เหมาะทำการประมงมาก เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง ทำให้ราษฎรที่อยู่ใกล้แม่น้ำมีอาชีพจับปลาอีกทางหนึ่ง และยังเหมาะเป็นที่เพาะพันธุ์ปลาด้วย ปัจจุบันมีผู้เลี้ยงปลาทั้งหมด 232 ราย มีบ่อจำนวน 528 บ่อ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 80 ไร่

การอุตสาหกรรมและโรงงาน โครงสร้างอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นโรงงานที่รับผิดชอบกิจการเกษตรมาดำเนินการแปรรูปโดยตรง นอกจากนี้ยังมีโรงงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล อุตสาหกรรมก่อสร้าง และเป็นบางส่วนที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น ทำเครื่องเรือนจากไม้ เป็นต้น

การพาณิชย์ การประกอบการค้าส่วนใหญ่ เป็นสินค้าผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ โดยทำการค้าภายในเขตอำเภอพื้นที่ใกล้เคียง อีกส่วนหนึ่งส่งไปขายยังประเทศลาว โดยมีผู้ประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

ผู้ประกอบการค้าข้าว เป็นโรงสีขนาดใหญ่ จำนวน 4 แห่ง และขนาดกลางอีก 4 แห่ง

ผู้ประกอบการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 6 ราย

จำนวนสถาบันทางการเงินและการธนาคาร มีธนาคาร 5 แห่ง และมีบริการด้านประกันภัย ประกันชีวิตอีก 6 แห่ง

การท่องเที่ยวและการบริการ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ภูเขาเทิบ และเขื่อนมริมโงง ที่ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก จำนวนโรงแรมที่พัก 5 แห่ง มีขนาดห้องพักรวมประมาณ 450 ห้อง จัดว่าเป็นโรงแรมที่ทันสมัยและระดับปานกลาง ไม่ทันสมัยนัก

การค้าและบริการ เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของชุมชน ด้วยเป็นกิจกรรมที่ประกอบการค้ามากที่สุดและทำรายได้สูงสุดให้กับชุมชน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การท่องเที่ยว การค้า การบริการ และสถาบันการเงินของจังหวัด

สถานธุรกิจการค้าเหล่านี้รวมตัวกันเป็นย่านการค้า 2 บริเวณใหญ่ ๆ คือ บริเวณริมถนนสมุทรศักดิ์คาร์กีย์ ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ ช่วงที่ติดกับถนนสองนางสถิตย์ในพื้นที่ชุมชนเดิมชายฝั่งแม่น้ำโขงและบริเวณรอบตลาดสดสุขาภิบาล ถนนประคองพันธ์ ถนนสุขานิมิตร ในบริเวณเมืองใหม่ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของชุมชนเดิม และกระจายตัวตามริมถนนสายสำคัญ ๆ ในเมือง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ถนนสมุทรศักดิ์คาร์กีย์ ลักษณะการประกอบการเป็นร้านค้าปลีกและร้านค้าบริการ ซึ่งเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคประจำวัน เช่น ร้านค้าขายอาหาร เครื่องดื่มขายของชำ เป็นต้น

การค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากชุมชนมุคดาหารมีพื้นที่ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต สปปลาว และประเทศที่สาม โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันพรมแดน สินค้าจะเป็นประเภทเครื่องไฟฟ้าในลักษณะเครื่องมือช่าง เครื่องเคลือบ นาฬิกา เสื้อผ้า พรม รูปผังกม เป็นต้น ตั้งบริเวณริมแม่น้ำโขงเริ่มจากควนศุลกากรถึงวัดศรีสุมังฆาราม ยาวประมาณ 715 เมตร

สภาพทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวมาโดยตลอด เนื่องจากการขยายตัวของประชากร การขยายตัวของการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัด รวมทั้งการขยายตัวของทางอุตสาหกรรมที่มีผู้ประกอบการมาตั้งโรงงานมากขึ้น

2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ อำเภอคำชะอี

ประชากรในเขตอำเภอคำชะอี ประมาณร้อยละ 98 ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำนา ทำไร่ ไม้ผลและไม้ยืนต้น และพืชผักต่าง ๆ นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพเลี้ยง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ การทำนา ทำไร่ มันสำปะหลัง หอมแบ่ง อ้อย ถั่วลิสง อ้อย และพืชผักต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และค้าขาย การเลี้ยงสัตว์ นั้น ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อการจำหน่าย ได้แก่ สุกรพันธุ์ เป็ด ไก่ โค และ กระบือ การรับจ้างนั้นเป็นการรับจ้างทำการเกษตร เช่น คำนานา เกี่ยวข้าง ขุดดิน ซึ่งไปรับจ้างทั้งภายในอำเภอและนอกอำเภอ หารายได้เพิ่มให้ครอบครัว ส่วนการค้าขายมีร้านค้าขายสินค้าจำพวกเครื่องอุปโภค - บริโภค สินค้าเบ็ดเตล็ดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ประกอบธุรกิจในอำเภอห้วยน้ำใหญ่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล 418 ราย

อุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ ทอผ้า หัตถกรรมที่นอน โดยการนำวัตถุดิบจากนุ่น ไม้ประดิวจากวังใหม่ มีดโบราณ บ้านจำรอง เครื่องจักรสาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีโรงสีข้าว

การประมง

การประกอบอาชีพการประมง ส่วนมากประชากรที่มีถิ่นฐานหรือหมู่บ้านที่ติดอยู่ริมแม่น้ำโขงเท่านั้น จึงประกอบอาชีพการประมง เพื่อนำบริโภคครัวเรือน ถ้าเหลือจากการบริโภคแล้ว จึงจะนำไปจำหน่ายในหมู่บ้านและตลาดอำเภอเมืองมุกดาหาร โดยมีพ่อค้า แม่ค้าท้องถิ่นมารับซื้อนำไปจำหน่ายต่อไป

4.4. ลักษณะประชากรและสังคม

1.) เทศบาลเมืองมุกดาหาร

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร พ.ศ. 2534 มีประชากรทั้งสิ้น 25,300 คน ร้อยละ 23.46 ของประชากรทั้งอำเภอ และพ.ศ. 2539 มีประชากรทั้งสิ้น 34,347 คน ร้อยละ 27.98 ของประชากรทั้งอำเภอ ความหนาแน่น 966 คน/ตารางกิโลเมตร อัตราการเติบโต 6.30 จำนวนประชากรในปัจจุบัน พ.ศ. 2539 เป็นประชากรในเขตเทศบาล 34,347 คน ชาย 17,225 คน หญิง 17,122 คน จำนวนครัวเรือน 10,292 ครัวเรือน

2.) สุขาภิบาลคำชะอี อำเภอคำชะอี

ประชากรในเขตสุขาภิบาลคำชะอี พ.ศ. 2534 มีประชากรทั้งสิ้น 3,635 คน คิดเป็นร้อยละ 8.69 ของประชากรทั้งอำเภอ และพ.ศ. 2539 มีประชากรทั้งสิ้น 4,225 คน คิดเป็นร้อยละ 9.14 ของประชากรทั้งอำเภอ ความหนาแน่น 1,536 คน/ตารางกิโลเมตร อัตราการเติบโต 3.05

3.) สุขาภิบาลคอนตาล อำเภอคอนตาล

ประชากรในเขตสุขาภิบาลคอนตาล พ.ศ. 2534 มีประชากรทั้งสิ้น 3,306 คน คิดเป็นร้อยละ 8.97 ของประชากรทั้งอำเภอ และพ.ศ. 2539 มีประชากรทั้งสิ้น 4,380 คน คิดเป็นร้อยละ 11.05 ของประชากรทั้งอำเภอ ความหนาแน่น 973 คน/ตารางกิโลเมตร อัตราการเติบโต 5.79

4.) สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย

ประชากรในเขตสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย พ.ศ. 2534 มีประชากรทั้งสิ้น 8,028 คน คิดเป็นร้อยละ 20.46 ของประชากรทั้งอำเภอ และพ.ศ. 2539 มีประชากรทั้งสิ้น 8,815 คน คิดเป็นร้อยละ 21.05 ของประชากรทั้งอำเภอ ความหนาแน่น 678 คน/ตารางกิโลเมตร อัตราการเติบโต 1.89

4.5 การบริการทางสังคม

1) อำเภอเมืองมุกดาหาร

สถาบันราชการ มีทั้งหมด 69 แห่ง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีบุคลากร ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง จำนวน 4,321 คน มีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อประชากร = 1 : 28

สถานศึกษา ชุมชนมีสถานศึกษาทั้งหมด 91 แห่ง มีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาสถานแห่งชาติ 80 แห่ง มัธยมศึกษา 10 แห่ง อาชีวศึกษา 1 แห่ง มีนักเรียน - นักศึกษา 26,740 คน ครู - อาจารย์ 1,252 คน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนรัฐบาล 86 แห่ง เอกชน 5 แห่ง

สาธารณสุข มีโรงพยาบาลจังหวัดมุกดาหาร 1 แห่ง ขนาด 250 เตียง สถานีอนามัย 20 แห่ง คลินิกแพทย์ 11 แห่ง คลินิกทันตกรรม 3 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 12 แห่ง แผนโบราณ 1 แห่ง บุคลากร รวมทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีแพทย์ 16 คน พยาบาล 161 คน โดยมีอัตราส่วนดังนี้

- แพทย์ : ประชากร = 1 : 7,672 คน
- พยาบาล : ประชากร = 1 : 762 คน
- เตียงคนไข้ : ประชากร = 1 : 491 คน

ศาสนาสถาน มีวัด 100 แห่ง แยกเป็น มหานิกาย 86 วัด ชนรมยุติ 14 วัด และ โบสถ์คริสต์จักร 1 แห่ง

สถานีตำรวจ

- สถานีตำรวจภูธรของอำเภอเมืองมออยู่ 1 แห่ง และอำเภอห้วยน้ำโพอยู่ 1 แห่ง

- สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองมุกดาหาร ตั้งอยู่บริเวณถนนพิทักษ์สันติราษฎร์

สถานีดับเพลิง สถานีดับเพลิงเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีเพียงแห่งเดียว ตั้งอยู่ที่ ถนนวิจิตรสุรการ ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร การดำเนินการ รถยนต์ดับเพลิง 2 คัน จุกันละ 2,000 ลิตร เรือดับเพลิง 1 ลำ รถบรรทุกน้ำ 1 คัน ความจุ 7,000 ลิตร เครื่องดับเพลิงสารเคมี 18 เครื่อง ติดกระจายอยู่ทั่วไปในย่านชุมชน เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย จำนวน 6 คน พนักงานดับเพลิง จำนวน 15 คน หัวจ่ายประปา 70 แห่ง น้ำคลอง 3 แห่ง

ตลาดสด ตลาดสดภายในเขตเทศบาลมีจำนวน 5 แห่ง เป็นตลาดสดของเทศบาล 1 แห่ง และเอกชนอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองทั้งสิ้น มีสถานที่ตั้งดังนี้

- ตลาดเมืองใหม่ (ของเทศบาล) เนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ มีผู้ค้าขายทั้งในและนอกอาคาร ประมาณ 400 ราย จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคและรับซื้อสินค้าเกษตรกรรม ตั้งอยู่ถนนยุทธพัฒน์ใกล้ที่ว่าการอำเภอเมืองมุกดาหาร

- ตลาดสิริมงคล ตั้งอยู่ริมถนนสมุทรรักษ์ ฝั่งเดียวกับโรงพยาบาลนันทเพชรรามา จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค

- ตลาดพรเพชร ตั้งอยู่ถนนสมุทรรักษ์ ฝั่งเดียวกับโรงพยาบาลมุกดาหารอินเตอร์เนชั่นแนล จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค

- ตลาดท่าด่าน จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและสินค้านำเข้าจาก สปป.ลาว อาทิ เครื่องใช้ไฟฟ้า ผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องเงิน หัตถกรรม ของที่ระลึกสินค้าเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ตั้งอยู่บนถนนลำราญชายโขงตลอดแนวริมแม่น้ำโขง ยาวประมาณ 715 เมตร

ศูนย์การค้าตลาดคานัง จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป ตั้งอยู่บนพิกษณ์พนมเขต ใกล้กับโรงแรมพลอยพาเลข

อาคารร้านค้า ตลาด และสถาบันการเงินส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ 2 บริเวณ คือ บริเวณเมืองเก่า ได้แก่ บริเวณจุดตัดของถนนสองนางสถิตย์ ถนนพิกษณ์สันติราษฎร์ ถนนวิวิธสุรการ ถนนสมุทรศักรารักษ์ ถนนลำราญชายโขง และบริเวณเมืองใหม่ ได้แก่ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ช่วงแยกเข้าตัวเมืองมุกดาหาร ถนนพิกษณ์พนมเขต ถึง ถนนพุทธเจริญ บริเวณตลาดสดเทศบาล

สวนสาธารณะและสนามกีฬา ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ คือ บริเวณเขื่อนริมโขง ซึ่งเป็นเขื่อนกั้นค้ำน้ำเขื่อนริมแม่น้ำโขง บริเวณด้านตรวจคนเข้าเมืองถึงวัดศรีสุมังค์วาราม มีความยาวประมาณ 715 เมตร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ประชาชนนิยมมานั่งชมวิวทิวทัศน์ความงามและเล่นลำนน้ำโขง เพราะสามารถมองเห็นฝั่งตรงข้ามซึ่งเป็นตัวเมืองคันทะบุรี แขวงสะหวันนะเขต ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้นอกจากนี้ทางจังหวัดกำลังก่อสร้างสนามกีฬาของจังหวัดและสวนสุขภาพ บนพื้นที่ 106 ไร่ 87 ตารางวา บริเวณหนองนาบึง ภายในสนามกีฬาประกอบด้วย สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ โรงยิม สนามฟุตบอล พร้อมลู่วิ่ง อัฒจันทร์มีหลังคา สนามบาส สนามเซปักตระกร้อ โรงฝึกกีฬา อเนกประสงค์ สนามกีฬาแห่งนี้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเขตเทศบาลอีกแห่งหนึ่งด้วย

โรงฆ่าสัตว์ ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารมีอยู่เพียงแห่งเดียว ตั้งอยู่ที่ตำบลมุกดาหาร บนเนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 59 ตารางวา โดยตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 3.5 กิโลเมตร ห่างจากสถานีไฟฟ้าย่อยมุกดาหาร ถนนมุกดาหาร - คำชะอี ประมาณ 1 กิโลเมตร ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว การดำเนินงานเริ่มปฏิบัติงานระหว่างเวลา 16.00 - 18.00 น. เป็นการตรวจโรคสัตว์หลังจากนั้นเวลา 01.00 - 06.00 น. จึงทำการฆ่า สัตว์ที่ทำการฆ่าในแต่ละวันมีดังนี้

สุกร	วันละ	25	ตัว
โค	วันละ	3	ตัว
กระบือ	วันละ	3	ตัว

ใช้น้ำบาดาลในการชำระล้างสัตว์ที่ฆ่าแล้ว และปล่อยน้ำทิ้งลงรางระบายน้ำลงสู่พื้นที่ข้างเคียงและซึมลงใต้ดินต่อไป โดยไม่มีระบบบ่อกักและบำบัดน้ำเสียแต่อย่างใด

ที่ทิ้งขยะและการกำจัดขยะมูลฝอย การจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ดำเนินการโดยหน่วยงานของเทศบาล

สถานที่ทิ้งขยะมีอยู่ 1 แห่ง อยู่บริเวณถนนมุกดาหาร - คำชะอี หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 บนเนื้อที่ประมาณ 44 ไร่ 2 งาน 67 ตารางวา ห่างจากชุมชนตัวเมืองประมาณ 4 กิโลเมตร

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บขยะประกอบด้วย

- รถยนต์เก็บขยะมูลฝอย จำนวน 7 คัน เก็บคันละ 3 เที่ยว/วัน
- รถเข็นขยะ จำนวน 5 คัน
- ถังบรรจุขยะ จำนวน 60 ใบ

เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่เวลา 05.00 - 12.00 น. และ 14.00 น. จนแล้วเสร็จ ปริมาณขยะที่เก็บได้การกำจัดขยะใช้วิธีกองตากแห้งแล้วเผาทำลาย

สาธารณูปโภค

- การบริการไฟฟ้า อำเภอเมืองมุกดาหาร การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร โอนกระแสไฟมาจากเขื่อนลำค่อมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี โดยรับกระแสไฟแรงสูง 3 เฟส ระบบ 22,000 โวลต์ จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่สถานีไฟฟ้าย่อยมุกดาหาร จ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ประชาชนเพื่อการเกษตร ธุรกิจและอุตสาหกรรม ในระบบ 3 เฟส 4 สาย แรงต่ำ 380 / 220 โวลต์ มีอาณาเขตการให้บริการครอบคลุมทั้งอำเภอ ปัจจุบันการให้บริการไฟฟ้าในจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 84 ของจำนวนครัวเรือน

- การบริการประปา การประปาในจังหวัดมุกดาหารในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารนั้นใช้น้ำจากแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบ ส่วนการประปานิคมคำสร้อยใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยขี้เหล็กเป็นแหล่งน้ำดิบ

ในปัจจุบันการประปามุกดาหารสังกัดสำนักงานประปาเขต 7 อุบลราชธานี เป็นที่ทำการประปาชั้น 1 การประปามุกดาหารมีพื้นที่ความรับผิดชอบโดยประกอบด้วยเขตจำหน่ายน้ำประปาที่ต้องรับผิดชอบดูแลจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาคดอนตาล การประปาส่วนภูมิกาคนิคมคำสร้อย การประปาส่วนภูมิกาคำชะอี และการประปาส่วนภูมิกาคงหลวง รวมผู้ใช้น้ำทั้งสิ้น 7,197 ราย ให้บริการจำหน่ายน้ำประปาในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวนผู้ใช้น้ำ 5,708 ราย อัตราการผลิต 460 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบแม่น้ำ

โรงแยกน้ำได้เพียงพอในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหารใช้น้ำดิบประมาณ 1,872,826 ลูกบาศก์เมตรต่อปีผลิตได้จริง 1,783,644 ลูกบาศก์เมตร จ่ายจริง 1,505,782 ลูกบาศก์เมตร

การประปาจังหวัดมุกดาหาร มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ถนนวิวิธสุรการ ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร บนเนื้อที่ 10 ไร่ เป็นที่ตั้งของโรงกรองน้ำประปาด้วย และมีสถานีจ่ายน้ำอีกแห่งหนึ่งที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (ถนนสายมุกดาหาร - คำชะอี) บนเนื้อที่ 22 ไร่ 92 ตารางวา

- การบริการโทรศัพท์ ชุมสายโทรศัพท์ของมุกดาหารมีจำนวน 6 แห่ง ซึ่งให้บริการครบทุกเลขหมาย ผู้ที่ขอใช้บริการต้องใช้บริการโทรศัพท์ของ TT & T โครงการหนึ่งล้านเลขหมายในภูมิภาคนี้ซึ่งให้บริการเฉพาะเขตอำเภอเมืองจำนวน 3,584 เลขหมาย ขณะนี้เปิดให้บริการแล้ว 2,200 เลขหมาย ยังคงเหลือ 1,384 เลขหมาย นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์สาธารณะหยอดเหรียญทั้งสิ้น 108 ตู้ และมีสถานบริการโทรศัพท์ทางไกลทั้งสิ้น 57 แห่ง ที่ตั้งสำนักงานอยู่ที่ ถนนสุขุมยา ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร บนเนื้อที่ 2 ไร่เศษ มีระบบบริการอัตโนมัติให้บริการแยกประเภท ดังนี้ ที่พักอาศัย, ราชการใช้ชุมสาย โทรศัพท์สาธารณะ มีจำนวนคู่สายไว้ให้บริการทั้งสิ้น 1,500 เลขหมาย สามารถให้บริการทั้งภายในประเทศและติดต่อกับต่างประเทศ

- การบริการไปรษณีย์โทรเลข สถานที่ทำการไปรษณีย์ ตั้งอยู่ที่ถนนพิทักษ์สันติราษฎร์ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร เปิดให้บริการเวลา 8.30 น. - 16.30 น. สภาพอาคาร 2 ชั้น ในเขตเทศบาลมีตู้ไปรษณีย์ 15 ตู้

2) อำเภอคำชะอี

การศึกษา สถานศึกษาในอำเภอคำชะอีมีทั้งสิ้น 34 แห่ง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแห่งชาติ 30 แห่ง มัธยมศึกษา 4 แห่ง มีนักเรียน นักศึกษา 10,003 คน ครู - อาจารย์ 523 คน ส่วนการศึกษาระดับสูงขึ้นไป จะต้องไปศึกษาต่อในจังหวัดมุกดาหาร

สาธารณสุข มีโรงพยาบาลอำเภอคำชะอี 1 แห่ง ขนาด 30 เตียง สถานีอนามัย 11 แห่ง คลินิก 1 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 ร้าน

ศาสนสถาน วัดพุทธศาสนา 49 วัด แบ่งเป็นวัดทางมหานิกาย 44 วัด วัดทางธรรมยุต 5 วัด

ตลาด ตลาดภายในเขตสุขาภิบาลคำชะอีมี 1 แห่ง มีผู้ค้าขาย 175 ราย ตั้งอยู่ใกล้กับสถานีตำรวจภูธรคำชะอี ดำเนินการโดยสุขาภิบาลคำชะอี ผู้ค้าขายต่าง ๆ มาจากหมู่บ้านต่างใน

เขตอำเภอคำชะอี เป็นการค้าขนาดเล็ก ส่วนมากขายสินค้าที่เพาะปลูกในครัวเรือนหรือผลผลิตทางการเกษตรนานาชนิดมีจำหน่ายทุกวัน

โรงฆ่าสัตว์ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลคำชะอี ถนนสุขาภิบาล 1 ตำบลน้ำเที่ยง มีขนาดพื้นที่ 50 ตารางเมตร ฆ่าโค 141 ตัว กระบือ 100 ตัว สุกร 220 ตัว

สถานีดับเพลิง สถานีดับเพลิงของสุขาภิบาลคำชะอีตั้งในเขตสุขาภิบาล ถนนสุขาภิบาล 17 แห่ง อาศัยอ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยพลูเป็นแหล่งน้ำในการดับเพลิง มีรถดับเพลิง 1 คัน บรรทุกน้ำ 1 คัน บรรทุกน้ำ 500 ลิตร

การกำจัดขยะ ในปัจจุบันสุขาภิบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยตามบริเวณอาคารที่อยู่ในบริเวณพื้นที่สุขาภิบาล และบริเวณตลาดสด มีการจัดเก็บเองปริมาณขยะ 2 คัน / วัน ที่ดินทิ้งขยะมีประมาณ 4 ไร่

การบำบัดน้ำเสีย สุขาภิบาลดำเนินการเอง มีปริมาณน้ำเสีย 900 ลูกบาศก์เมตร / วัน บำบัดได้ 900 ลูกบาศก์เมตร / วัน

สาธารณูปโภค

- การบริการไฟฟ้า ไฟฟ้าอำเภอคำชะอีดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้บริการกระแสไฟฟ้าได้ทั่วถึงทุกตำบลและหมู่บ้าน

- การบริการประปา ภายในเขตสุขาภิบาลมีน้ำประปาใช้เป็นส่วนใหญ่ นอกเขตสุขาภิบาลนิยมขุดบ่อน้ำใช้ในการอุปโภคและบริโภคทำให้มีปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งอยู่เสมอ

- การบริการไปรษณีย์โทรเลข มีสถานบริการไปรษณีย์ 1 แห่ง ที่ให้บริการสื่อสารภายในอำเภอ

3.) อำเภอคอนताल

การศึกษา สถานศึกษาในอำเภอคอนतालมีทั้งสิ้น 38 แห่ง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแห่งชาติ 36 แห่ง มัธยมศึกษา 2 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษา จำนวน 2,050 คน ครู - อาจารย์ 418 คน ส่วนการศึกษาระดับสูงขึ้นไป จะต้องไปศึกษาต่อในจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดใกล้เคียง

สาธารณสุข อำเภอคอนตาลมีโรงพยาบาล 1 แห่ง ขนาด 10 เตียง สถานีอนามัย 9 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชน 4 แห่ง

ศาสนสถาน วัดพุทธศาสนา 34 วัด มหานิกาย 29 วัด ธรรมยุต 5 วัด

ตลาด มี 2 แห่ง คือตลาดสดสุขาภิบาลและบริเวณริมถนนเขื่อนรังสรรค์ บริเวณตลาดสุขาภิบาลเป็นบริเวณที่ทางอำเภอคอนตาลได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก เพราะติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034

สถานีดับเพลิง อยู่ในเขตสุขาภิบาลคอนตาลและใช้น้ำในการดับเพลิงคือแม่น้ำโขง

การกำจัดขยะ จัดเก็บบริเวณตลาดสดและย่านพักอาศัยหนาแน่น บริเวณที่ทิ้งขยะเป็นที่สาธารณะของกรมทางหลวง อยู่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 ไปทางอำเภอเมืองมุกดาหารประมาณ 1 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 15 ไร่

ด้านความมั่นคง เนื่องจากเขตพื้นที่ของอำเภอคอนตาล บริเวณพื้นที่ทางด้านตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีลำน้ำโขงเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร ทางด้านติดลำน้ำโขงบางตอนเป็นป่าเขา ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ยากจนทำให้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ทางด้านชายแดนไม่ทั่วถึงมีการลักลอบส่งสินค้าหนีภาษีอยู่เสมอ

สาธารณูปโภค

- การบริการไฟฟ้า ไฟฟ้าในอำเภอคอนตาลดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้บริการไฟฟ้าได้ทั่วถึงทุกตำบลและหมู่บ้าน
- การบริการประปา ในเขตสุขาภิบาลคอนตาลได้รับการบริการประปาจากการประปาส่วนภูมิภาค โดยมีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำโขง
- การบริการไปรษณีย์โทรเลข สถานีไปรษณีย์โทรเลขมี 1 แห่ง ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการ อำเภอคอนตาล

4.) อำเภอนิคมคำสร้อย

การศึกษา สถานศึกษาในอำเภอนิคมน้ำจืดมีทั้งสิ้น 36 แห่ง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา 33 แห่ง มัธยมศึกษา 3 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษา 8,610 คน ครู-อาจารย์ 456 คน ส่วนการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป จะต้องไปศึกษาต่อในจังหวัดมุกดาหาร

การสาธารณสุข มีโรงพยาบาลอำเภอนิคมน้ำจืด 1 แห่ง ขนาด 10 เตียง สถานีอนามัย 9 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 ร้าน สถานผดุงครรภ์ 1 แห่ง คลินิก 1 แห่ง

ศาสนสถาน มีวัดพุทธศาสนา 42 วัด แยกเป็นมหานิกาย 29 วัด ธรรมยุต 13 วัด

สถานดับเพลิง สุขาภิบาลนิคมคำสร้อยใช้แหล่งน้ำดับเพลิงจากอ่างเก็บน้ำห้วยจี่เหล็ก

ตลาด ตลาดภายในเขตสุขาภิบาลนิคมคำสร้อยมีเพียง 1 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของชุมชน เป็นแหล่งรวมพืชผลทางการเกษตรนานาชนิดมีจำหน่ายทุกวัน

โรงฆ่าสัตว์ สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย มีโรงฆ่าสัตว์อยู่ 1 แห่ง สัตว์นี้ทำการฆ่าคือ โค 910 ตัว สุกร 907 ตัว

สาธารณูปโภค

- การบริการไฟฟ้า อำเภอนิคมน้ำจืด ในชุมชนหลักมีกระแสไฟฟ้าอย่างทั่วถึง

- การบริการประปา ภายในสุขาภิบาลมีน้ำประปาใช้เป็นส่วนใหญ่ แหล่งน้ำที่นำมาใช้ได้มาจากบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยจี่เหล็ก เป็นแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์นำมาใช้ทำน้ำประปาได้เพียงพอ

5.) อำเภอห้วยน้ำใหญ่

อำเภอห้วยน้ำใหญ่ เป็นอำเภอหนึ่งที่มีโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งสามารถให้บริการได้ในระดับชุมชนของอำเภอเท่านั้น เพราะจะพึ่งพาการบริการของอำเภอเมืองมุกดาหารเป็นหลัก โดยที่ศูนย์กลางการให้บริการเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอห้วยน้ำใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4010 (ถนนคำป่าหลาย - บางทรายน้อย) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212

สถาบันราชการ มีทั้งหมด 24 แห่ง มีบุคลากร ได้แก่ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง

การศึกษา สถาบันการศึกษาในเขตอำเภอห้วยน้ำใหญ่มีทั้งหมด 16 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 15 แห่ง โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 1 แห่ง

- การศึกษานอกโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง จำนวนผู้รับบริการเฉลี่ยประมาณ 20 คน/วัน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 28 แห่ง ผู้รับบริการเฉลี่ยประมาณ 420 คน/วัน การศึกษาทางไกล

ระดับประถมศึกษา	จำนวนผู้เรียน	256 คน
ระดับมัธยมศึกษา	จำนวนผู้เรียน	968 คน
ระดับมัธยมปลาย	จำนวนผู้เรียน	68 คน

การสาธารณสุข

- สถานบริการสาธารณสุขในเขตอำเภอห้วยน้ำใหญ่มีทั้งหมด 5 แห่ง เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง จำนวน 1 แห่ง สถานีอนามัย จำนวน 6 แห่ง และศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จำนวน 43 แห่ง เนื่องจากอำเภอห้วยน้ำใหญ่เป็นอำเภอที่มีพื้นที่เล็กที่สุดในจังหวัด Mukdahan และมีระยะทางไม่ไกลจากตัวจังหวัด Mukdahan มากนัก ประชาชนจึงสามารถเดินทางมาใช้บริการด้านการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลในจังหวัดได้

สถานีตำรวจ

- สถานีตำรวจภูธรอำเภอห้วยน้ำใหญ่ มีอยู่ 1 แห่ง สถานีตั้งอยู่บริเวณเดียวกับที่ว่าการอำเภอห้วยน้ำใหญ่ ริมถนนสายคำป่าหลาย - บางทรายน้อย หรือถนน ร.พ.ช.หมายเลข 11044 มีอัตรากำลังชั้นสัญญาบัตร 8 นาย ชั้นประทวน 52 นาย อัตราการรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ตำรวจ 1 นาย ต่อประชากร 286.5 คน ต่อพื้นที่ 1.4 ตารางกิโลเมตร

- ฐานปฏิบัติการพาลูกา ชฝต. ชต.2 ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 2341 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 234 ตำบลบางทรายน้อย อำเภอห้วยน้ำใหญ่ อัตรากำลังชั้นสัญญาบัตร 1 นาย ชั้นประทวน 43 นาย เจ้าหน้าที่ ดชด. 1 นาย ต่อประชากร 391 คน ต่อพื้นที่ 1.90 ตารางกิโลเมตร

- กองร้อยอาสารักษาดินแดน สังกัดกองร้อย อส.อำเภอห้วยน้ำใหญ่ที่ 6 จำนวน 36 นาย

- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน รวมทั้งสิ้น 202 คน

สาธารณสุขโลก

มีองค์กรและลักษณะการให้บริการดังนี้

- การบริการไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหมู่บ้าน (ไม่ครบทุกครัวเรือน)
- การบริการประปา มีประปาหมู่บ้าน 22 แห่ง ใช้ได้ 22 หมู่บ้าน ยังไม่มีประปาภูมิภาค (กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างและวางแนวท่อ)
- การบริการโทรศัพท์ มีชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง หมายเลขบริการมีทั้งสิ้น 163 หมายเลข
- การบริการไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ 1 แห่ง

4.6 ชุมชนเมืองมุกดาหาร

ชุมชนเมืองในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วยเทศบาลเมืองมุกดาหาร 1 แห่ง และสุขาภิบาล 3 แห่ง คือ สุขาภิบาลคำชะอี สุขาภิบาลคอนตาลและสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย เทศบาลเมืองมุกดาหารมีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 966 คนต่อตารางกิโลเมตร สุขาภิบาลคำชะอีและสุขาภิบาลคอนตาลมีประชากรอยู่หนาแน่นประมาณ 1,536 และ 973 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ สุขาภิบาลนิคมคำสร้อยมีความหนาแน่นประชากรต่ำสุดคือประมาณ 678 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรต่ำสุด

ชุมชนทั้ง 4 แห่ง ของจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาท 2 ระดับ คือ

1.) ชุมชนศูนย์กลางระดับจังหวัด คือเทศบาลเมืองมุกดาหาร ซึ่งมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางด้านการบริหารราชการ เศรษฐกิจ บริการทางสังคม และกิจกรรมด้านการขนส่ง สื่อสาร และโทรคมนาคม มีพื้นที่ให้บริการครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัด

2.) ชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ ได้แก่สุขาภิบาลคำชะอี สุขาภิบาลคอนตาลและสุขาภิบาลนิคมคำสร้อย โดยเป็นที่ตั้งของหน่วยงานระดับอำเภอ กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนมากจะเป็นกิจการค้าปลีกขนาดเล็กและมีสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สินค้าเพื่อการเกษตร ทางด้านสังคมมีขอบเขตการให้บริการจำกัด โดยมีโรงเรียนระดับประถม - ระดับมัธยม ส่วนโรงพยาบาลมีเพียงโรงพยาบาลขนาด 30 และ 10 เตียง ซึ่งมีขีดความสามารถในการให้บริการได้จำกัด

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนนั้น เทศบาลเมืองมุกดาหารเป็นศูนย์กลางการให้บริการของจังหวัด และในระดับภคานั้นมุกดาหารนั้นอยู่ในเขตอิทธิพลของเมืองหลักขอนแก่น ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางติดต่อถึงกันได้สะดวก

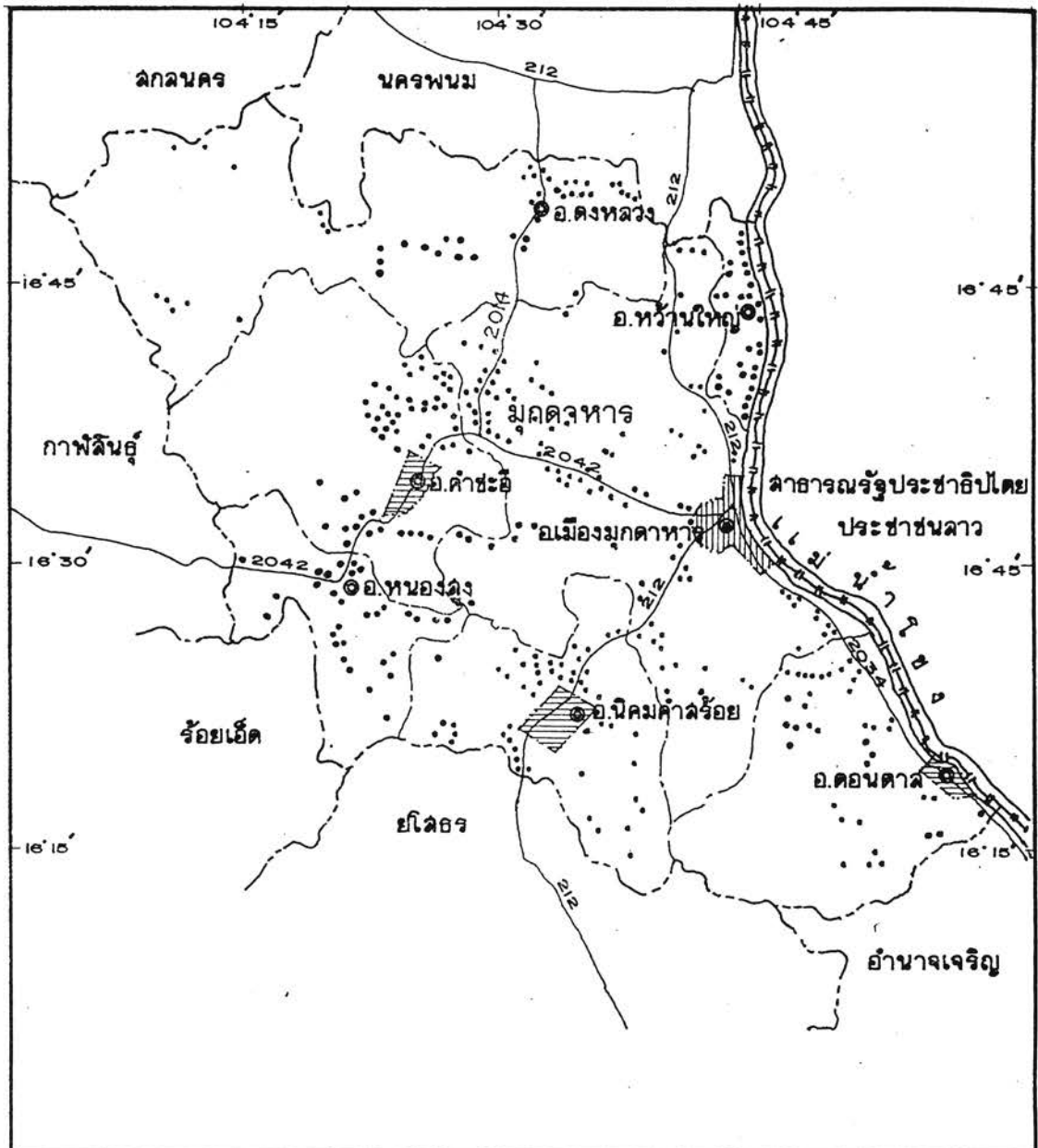
ชุมชนสุขาภิบาลทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดอาศัยบริการจากเทศบาลเมืองเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจการเดินทางติดต่อค่อนข้างสะดวก เนื่องจากระยะทางไม่ไกล ผู้มาใช้บริการในสุขาภิบาลทั้ง 3 แห่ง ส่วนมากจะเป็นประชากรในท้องถิ่นหรือตำบลใกล้เคียง สำหรับพื้นที่ที่ไม่มีชุมชนเมือง ได้แก่ อำเภอคงหลวง อำเภอห้วยน้ำใหญ่ และอำเภอหนองสูง ส่วนประชากรอำเภอคงหลวงมักจะใช้บริการต่าง ๆ ที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ประชาชนอาศัยบริการต่าง ๆ จากเทศบาลเมืองมุกดาหารและสุขาภิบาลธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพราะบางพื้นที่ตำบลที่อยู่ใกล้ชุมชนศูนย์กลาง ส่วนอำเภอหนองสูงประชากรอำเภอจะใช้บริการที่ชุมชนสุขาภิบาลคำชะอี












ชุมชนชนบทในจังหวัดมุกดาหารประกอบด้วยหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ชุมชนชนบทส่วนใหญ่มีขนาดประชากรสูงส่วนมากจะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีวิวัฒนาการมานาน ส่วนหมู่บ้านที่มีประชากรน้อยมักจะเป็นหมู่บ้านในเขตที่มีการบุกเบิกตั้งถิ่นฐานใหม่

4.6.1 รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนจังหวัด จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1.) การตั้งถิ่นฐานตามแนวเส้นทางคมนาคม หมู่บ้าน ส่วนมากจะตั้งอยู่หนาแน่นเป็นแนวยาวตามเส้นทางคมนาคมหลักและตามแนวริมแม่น้ำโขง ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในเขตอำเภอห้วยน้ำใหญ่และต่อเนื่องกับ อำเภอเมืองมุกดาหาร พื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอคงหลวง ตามแนวเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2104 และในเขตอำเภอเมืองมุกดาหารตามแนวเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 เชื่อมกับอำเภอคำชะอี
- 2.) การตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่ม เห็นได้ชัดเจนบริเวณอำเภอคำชะอี โดยเฉพาะบริเวณจุดตัดของเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 และ 2292 โดยอยู่ใกล้แหล่งน้ำสำคัญ คือ ห้วยมุก และในเขตอำเภอนิคมน้ำอ้อย ซึ่งเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่มที่ได้รับการวางแผนมาแต่เดิม เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตนิคมสร้างตนเองมาก่อน
- 3.) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจาย ส่วนมากจะอยู่ในบริเวณพื้นที่บุกเบิกใหม่ และมีอัตราการเพิ่มประชากรสูง ได้แก่ พื้นที่บริเวณตำบลกกตูม เขตอำเภอคงหลวง พื้นที่ตอนล่างของ



<p>แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหาร เพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ</p>	<p>แผนที่ 4.5</p>	
<p>แสดง แบบแผนการตั้งถิ่นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none">  เทศบาลเมืองมุกดาหาร  สุขาภิบาล  หมู่บ้าน 	<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none">  เขตประเทศ  เขตจังหวัด  เขตอำเภอ  ที่ตั้งจังหวัด  ที่ตั้งอำเภอ  แม่น้ำ 	
	<p>มาตราส่วน</p> 	<p>เหนือ</p> 

อำเภอเมืองและอำเภอคำชะอี พื้นที่ตอนในของอำเภอคอนตาลกับอำเภอนิคมคำสร้อย หมู่บ้านในกลุ่มนี้ส่วนมากจะตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างกันและห่างจากเส้นทางคมนาคมสายหลักหรือใกล้กับเส้นทางคมนาคม แต่การตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ค่อนข้างห่างกัน

4.6.2 ระบบชุมชน

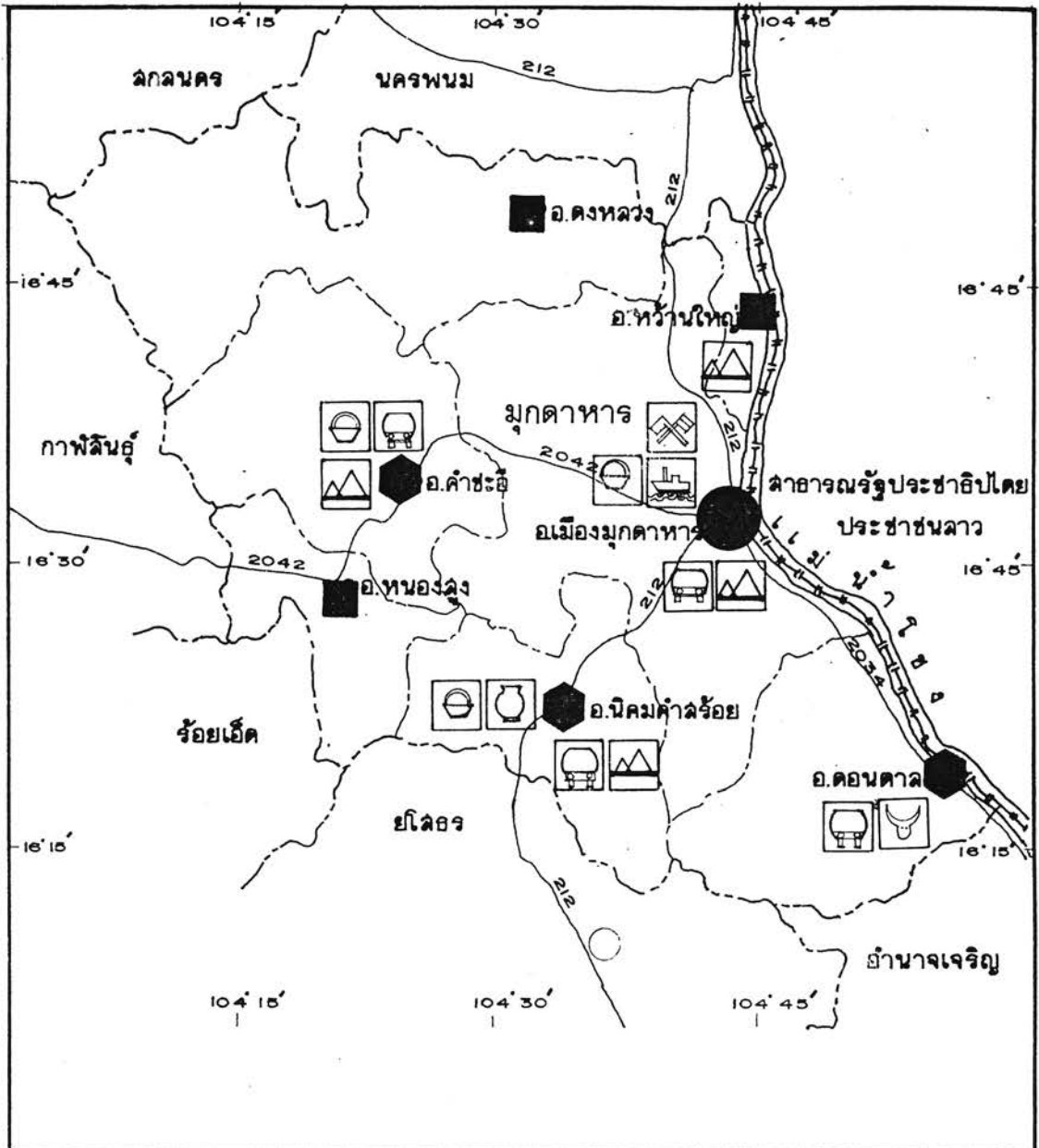
การพัฒนาระบบชุมชนของจังหวัดมุกดาหาร มีเทศบาลมุกดาหารเป็นศูนย์กลางชุมชนในลักษณะโดดเดี่ยว โดยมีจำนวนประชากรมากกว่าชุมชนสุขาภิบาลทั้ง 3 แห่ง เฉลี่ย 3 เท่า นอกจากนี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน อาทิ ตลาด โรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้าพาณิชย์และกิจการธนาคาร โรงแรม การบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ยิ่งทำให้ภาพการเติบโตเด่นชัดขึ้นจากการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงขนาดประชากรในชุมชนเมืองและชนบท พบว่าเทศบาลเมืองมุกดาหารได้มีการอพยพของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ลักษณะดังกล่าวเป็นผลให้การพัฒนาชุมชนเมืองเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์

การจัดลำดับความสำคัญของชุมชน พบว่าระบบชุมชนเมืองมุกดาหาร มีเทศบาลเมืองมุกดาหาร 1 ชุมชนสุขาภิบาล 3 ชุมชน เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองมีเพียง 4 ชุมชน ในขณะที่แบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ การให้บริการที่มีเฉพาะในเขตชุมชนเมือง (สุขาภิบาล) มีน้อยและให้ความสำคัญระดับชุมชนเมืองมุกดาหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด ผลการจัดลำดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชนจึงประกอบด้วย ชุมชนเมืองมุกดาหาร มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 ชุมชนเมืองคำชะอี คอนตาล นิคมคำสร้อย มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 2 และอำเภอคงหลวง ห้วยน้ำใหญ่หนองสูง มีความสำคัญลำดับที่ 3 โดยที่ทั้ง 3 อำเภอ ไม่มีการจัดตั้งเป็นชุมชนเมือง

ความล้าสมัยของชุมชนเมืองดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาพิจารณาบทบาทขั้นพื้นฐานและกิจกรรมของชุมชน ดังนี้

อำเภอเมืองมุกดาหารเป็นที่ตั้งของเทศบาล บทบาทเป็นศูนย์กลางการบริหารเศรษฐกิจสังคมระดับจังหวัดและศูนย์กลางการบริหารระดับอำเภอ กิจกรรมในชุมชนเป็นศูนย์กลางด้านการค้าปลีก - ส่ง ธนาคาร ตลาด โรงแรม อุตสาหกรรม สถาบันพัฒนาแรงงาน ฯลฯ

อำเภอคำชะอี อำเภอคอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย บทบาทเป็นศูนย์กลางระดับอำเภอ เศรษฐกิจ สังคม ระดับอำเภอ กิจกรรมในชุมชนเป็นศูนย์กลางด้านกิจกรรมการค้าสินค้าอุปโภค - บริโภค แหล่งซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน โรงพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ



**แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหาร
เพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ**

แผนที่ 4.6

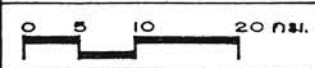
แสดง ลำดับศูนย์กลางชุมชนและกิจกรรมการพัฒนา

สัญลักษณ์

-  ชุมชนลำดับที่ 1
-  ชุมชนลำดับที่ 2
-  ชุมชนลำดับที่ 3
-  ตลาดกลางการเกษตร
-  ตลาดนัดปลั๊ตว์
-  ด้านอุตสาหกรรม
-  แหล่งท่องเที่ยว
-  ศูนย์กิจกรรมพินบ้าน
-  สถานีขนส่ง
-  การค้าชายแดน

-  เขตประเทศ
-  เขตจังหวัด
-  เขตอำเภอ
-  ที่ตั้งจังหวัด
-  ที่ตั้งอำเภอ
-  แม่น้ำ

มาตราส่วน



เหนือ



อำเภอคงหลวง อำเภอห้วยใหญ่ อำเภอหนองสูง บทบาทเป็นศูนย์กลางการบริหารระดับอำเภอ การค้าและบริการระดับท้องถิ่น มีกิจการค้าอุปโภค - บริโภค และผลผลิตทางการเกษตร โรงพยาบาล โรงเรียน ตลาด ฯลฯ

ชุมชนศูนย์กลาง ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีชุมชนศูนย์กลางระดับต่าง ๆ ดังนี้ (แผนที่ 4.7)

ระดับที่ 1 ศูนย์กลางจังหวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครองระดับสูงสูง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการอุตสาหกรรมขนส่ง การสื่อสารและการโทรคมนาคม การค้าและบริการการศึกษาและสาธารณสุขจังหวัด

ระดับที่ 2 ศูนย์กลางอำเภอ ได้แก่ สุขาภิบาลคำชะอี สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย และสุขาภิบาลคอนตาล เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครอง การสื่อสารและการโทรคมนาคม การค้าและบริการการศึกษา และสาธารณสุขระดับอำเภอ

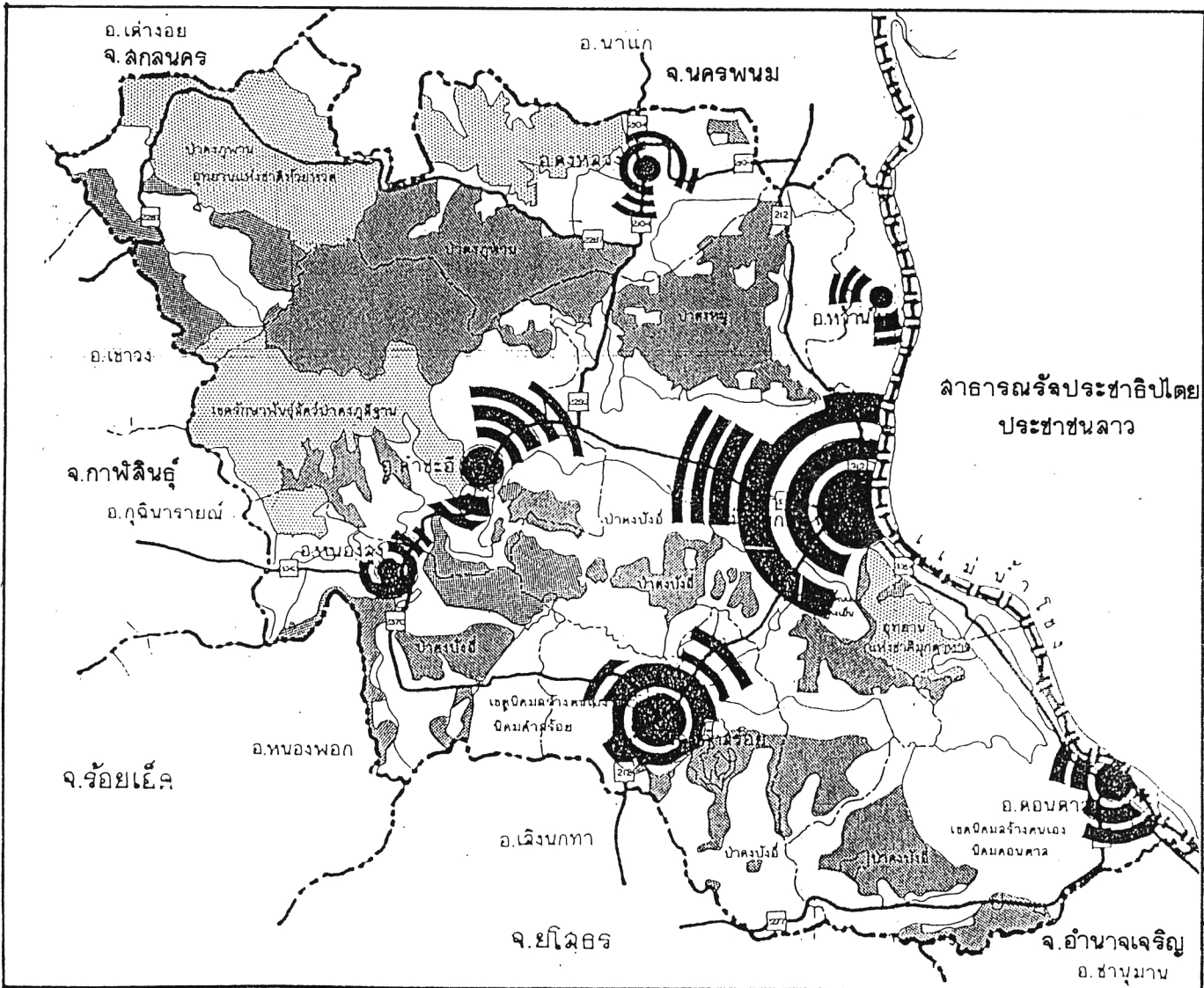
ระดับที่ 3 ศูนย์กลางอำเภอ ได้แก่ อำเภอคงหลวง ห้วยใหญ่ หนองสูง เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครองระดับอำเภอ การสื่อสารและการโทรคมนาคม การค้าและบริการการศึกษาและสาธารณสุขระดับท้องถิ่น

การติดต่อระหว่างชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ กับศูนย์กลางจังหวัด ทำให้สะดวกรวดเร็ว เนื่องจากมีโครงข่ายถนนเชื่อมโยงชุมชนในเขตจังหวัด มีระยะห่างระหว่างชุมชนศูนย์กลางต่าง ๆ กับตัวจังหวัดไม่มากนัก

4.6.3 ทิศทางการให้บริการของชุมชน


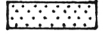

ชุมชนหลักที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการของชุมชนคือ อำเภอเมืองมุกดาหาร ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและเทศบาลเมืองมุกดาหาร กิจกรรมการให้บริการจึงมีความครบถ้วนทุกอย่างและทุกด้าน เช่น การค้า ธนาคาร โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ (แผนที่ 4.8)

ชุมชนรองที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการระดับอำเภอ คือ อำเภอคำชะอี อำเภอคอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย เป็นที่ตั้งของสุขาภิบาล มีกิจกรรมการให้บริการระดับอำเภอเพื่อรองรับสินค้าทางด้านผลผลิตทางการเกษตร โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

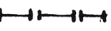
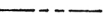



แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน
เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบ
จากสะพานมิตรภาพ

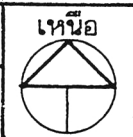
แสดง

-  ชุมชนศูนย์กลาง และทิศทางการให้บริการ
-  เขตอนุรักษ์
-  เขตพัฒนา

สัญลักษณ์

-  เขตประเทศ
-  เขตจังหวัด
-  เขตอำเภอ

แผนที่ 4.7
มาตราส่วน



ชุมชนที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการระดับท้องถิ่น คือ อำเภอคงหลวง อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอหนองสูง ยังไม่มีการจัดตั้งสุขาภิบาล การให้บริการจึงต้องอาศัยอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอหว้านใหญ่ต้องอาศัยการให้บริการของอำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหนองสูงอาศัยการให้บริการของอำเภอคำชะอี เป็นต้น

4.7 การคมนาคมขนส่งระดับชุมชนเมือง

ถนนสายประธาน

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 เป็นเส้นทางในแนวเหนือ - ใต้ เชื่อมจังหวัดนครพนมกับจังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดอุบลราชธานี ขนาดเขตทางตั้งแต่ 30.00 - 60.00 เมตร เชื่อมชุมชนศูนย์กลางภายในจังหวัด คือ ผ่านอำเภอนิคมน้ำอ้อย

ถนนสายหลัก

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 เป็นเส้นทางทิศตะวันตกของจังหวัดมุกดาหาร เชื่อมระหว่างอำเภอเมืองมุกดาหารกับอำเภอคำชะอีและอำเภอหนองสูง มีขนาดเขตทาง 30.00 - 40.00 เมตร

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 เป็นเส้นทางทิศใต้ของจังหวัดมุกดาหาร เชื่อมระหว่างอำเภอเมืองมุกดาหารกับอำเภอคอนตาล มีขนาดเขตทาง 30.00 - 40.00 เมตร

ถนนสายรอง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 และมาบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 212 ทางด้านทิศเหนือ มีความยาวทั้งหมด 3.725 กิโลเมตร มีขนาดเขตทาง 14.00 - 28.50 เมตร

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2104 เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ผ่านอำเภอคงหลวง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2370 เชื่อมระหว่างอำเภอหนองสูง - อำเภอนิคมน้ำอ้อย

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2277 เชื่อมระหว่างอำเภอคอนตาล อำเภอเลิงนกทาจังหวัดยโสธร

การคมนาคมขนส่งระดับชุมชนเมือง

ระบบคมนาคมขนส่ง	ประกอบด้วย ถนนสายประธาน เชื่อมโยงศูนย์กลางหลักกับชุมชน ศูนย์กลางหลักจังหวัดอื่น และ ชุมชนศูนย์กลางรองภายในจังหวัด	ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (เชื่อม จ.อุบลราชธานี - จ.มุกดาหาร - จ.นครพนม)
	ถนนสายหลัก เชื่อมโยงชุมชนศูนย์กลางหลักกับ ชุมชน ศูนย์กลางรอง	ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (เชื่อม อ.เมืองมุกดาหาร - อ.คำชะอี - อ.หนองสูง - อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 (เชื่อม อ.เมืองมุกดาหาร - อ.คอนตาล)
	ถนนสายรอง เชื่อมโยงทางสายประธานกับสาย หลัก	ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2029 (เชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 กับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 กับ อ.คงหลวง) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2370 (เชื่อม อ.หนองสูง - อ.นิคมคำสร้อย) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2277 (เชื่อม อ.คอนตาล - อ.เลิงนกทา จ. ยโสธร)

4.8 ระยะห่างของชุมชนในจังหวัดมุกดาหารกับพื้นที่ก่อสร้างสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2

1. ชุมชนศูนย์กลางระดับจังหวัด คือ เทศบาลเมืองมุกดาหาร มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 5 กิโลเมตร
2. ชุมชนคำชะอี เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ คือ สุขาภิบาล มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 40 กิโลเมตร
3. ชุมชนคอนตาล เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ คือ สุขาภิบาล มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 38 กิโลเมตร

4. ชุมชนนิคมคำสร้อย เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ คือ สุขาภิบาลนิคมคำสร้อย มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 32 กิโลเมตร

5. ชุมชนดงหลวง เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอปกครองยังไม่มีระดับสุขาภิบาล มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 50 กิโลเมตร

6. ชุมชนห้วยน้ำใหญ่ เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ การปกครองยังไม่มีระดับสุขาภิบาล ปัจจุบันมีการปกครองในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสภาตำบล มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 25 กิโลเมตร

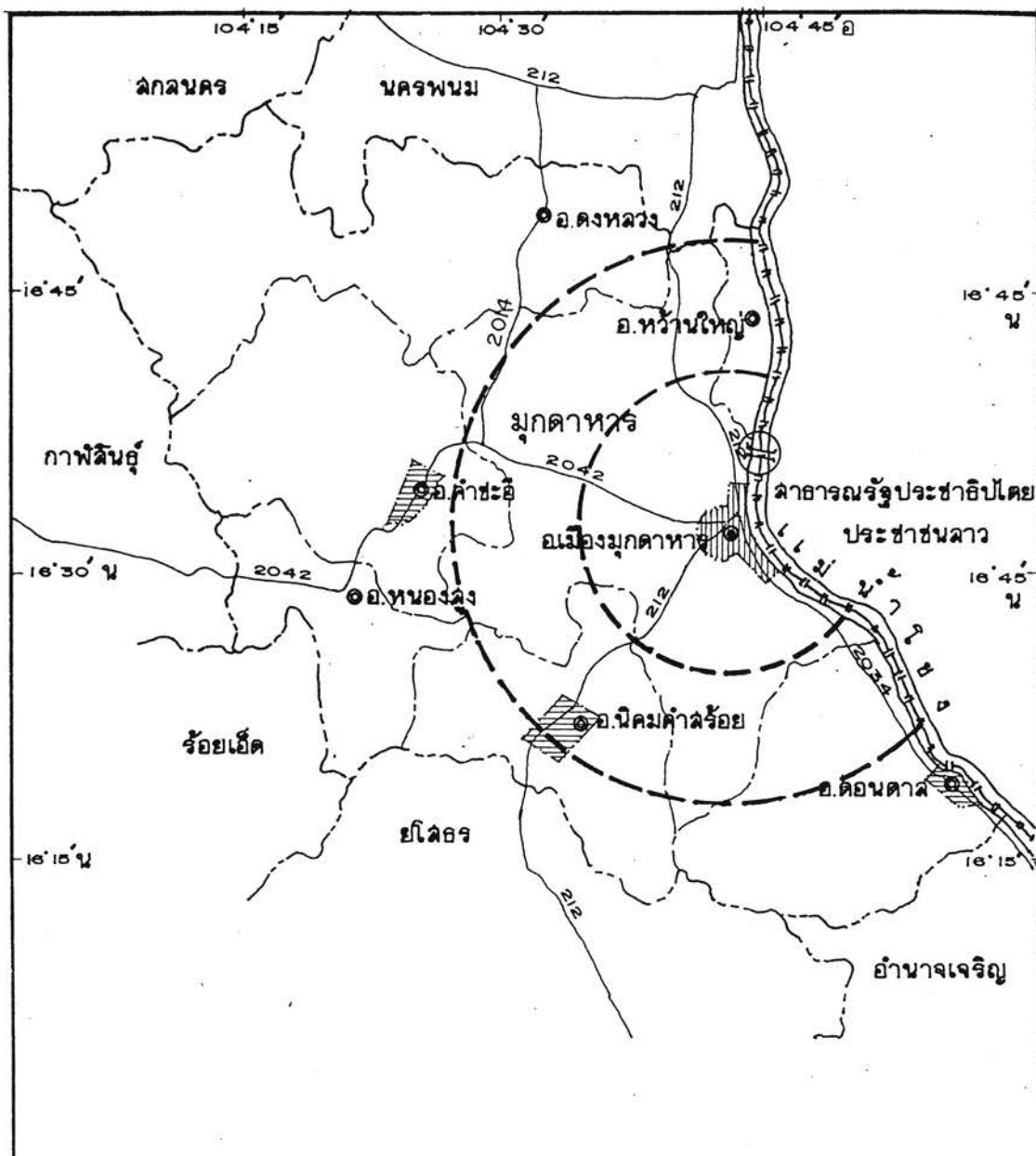
7. ชุมชนหนองสูง เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับอำเภอ การปกครองยังไม่มีระดับสุขาภิบาล มีระยะห่างจากที่สร้างสะพานมิตรภาพข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ประมาณ 57 กิโลเมตร

ระยะห่างของชุมชนกับที่ตั้งสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 (ทางเลือกที่ 1)

	ชุมชน / อำเภอ	ระยะทาง (กิโลเมตร)	จังหวัด
1.	เมืองมุกดาหาร	5	2
2.	คำชะอี	40	35
3.	คอนตาล	38	33
4.	นิคมคำสร้อย	32	27
5.	อำเภอห้วยน้ำใหญ่	25	30

ระยะห่างของชุมชนกับที่ตั้งสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 (ทางเลือกที่ 2)

	ชุมชน / อำเภอ	ระยะทาง (กิโลเมตร)	จังหวัด
1.	เมืองมุกดาหาร	22	2
2.	คำชะอี	57	35
3.	คอนตาล	55	33
4.	นิคมคำสร้อย	49	27
5.	อำเภอห้วยน้ำใหญ่	8	30



<p>แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหาร เพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ</p>	<p>แผนที่ 4.8</p>	
<p>แสดง ที่ตั้งเทศบาล และสุขาภิบาล</p> <p> เทศบาลเมืองมุกดาหาร</p> <p> สุขาภิบาล</p> <p>จ - รัศมี</p> <p> ที่ตั้งสะพาน</p>	<p>สัญลักษณ์</p> <p> เขตประเทศ ——— ทางหลวง</p> <p> เขตจังหวัด</p> <p> เขตอำเภอ</p> <p> ที่ตั้งจังหวัด</p> <p> ที่ตั้งอำเภอ</p> <p> เขื่อน</p>	
<p></p>	<p>มาตราส่วน</p>	<p>เหนือ</p>

4.9 แผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

โดยการจัดวางผังเมืองรวมเมืองมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเมือง และพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองในระยะเวลา 20 ปี มีเป้าหมายเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติสวยงาม ศิลปกรรมทางประวัติศาสตร์ ให้เป็นเมืองท่องเที่ยว และให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางด้านบริหาร การปกครอง เศรษฐกิจ บริการสังคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นแหล่งการจ้างงานอุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมขนาดย่อม มีขอบเขตของผังเมืองรวมเมืองมุกดาหารเป็นพื้นที่รวม 39.1 ตารางกิโลเมตร หรือ 24,437.5 ไร่ ครอบคลุม ตำบลมุกดาหาร ตำบลคำอาฮวน และตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมืองมุกดาหาร

โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมือง โดยกรมทางหลวงวางแผนโครงการเพื่อรองรับการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 โดยเชื่อมโครงข่ายคมนาคมปัจจุบัน

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร ที่สำคัญ 2 เส้นทาง มายังจังหวัดมุกดาหาร

1. โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร จากบริเวณโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก แหลมฉบัง - จังหวัดสระแก้ว - จังหวัดสุรินทร์ - จังหวัดยโสธร - จังหวัดมุกดาหาร
2. อำเภอสาคูจังหวัดชลบุรี - อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา - จังหวัดอุบลราชธานี - จังหวัดมุกดาหาร (ส่งออกที่ทำเรือพาณิชย์แหลมฉบัง, ท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด)











โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องทางจราจร จากบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำโขง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก - จังหวัดพิจิตรโลก - จังหวัดขอนแก่น - จังหวัดมุกดาหาร ระยะทาง 773 กิโลเมตร เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมของประเทศพม่า - ประเทศจีนตอนใต้ - ประเทศไทย และกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วยกัน












การเตรียมการเพื่อรองรับการกำหนดให้จังหวัดมุกดาหารเป็น"เขตเศรษฐกิจพิเศษ"

- 1.) ทำเรือขนถ่ายสินค้าริมแม่น้ำโขง (ท่าข้าม) และระบบถนนเชื่อมโยง
- 2.) ทางรถไฟสายภาคอีสานตอนกลาง การก่อสร้างทางรถไฟเชื่อมโยงระหว่างบัวใหญ่ - ร้อยเอ็ด - มุกดาหาร - นครพนม
- 3.) ปรับปรุงและเปิดใช้สนามบินเก่าที่บ้านโคกสำราญ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร เป็นสนามบินพาณิชย์ เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจของสามจังหวัด คือ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญ
- 4.) สร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเชื่อมเส้นทางคมนาคมที่สำคัญทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วยกัน



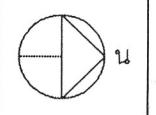
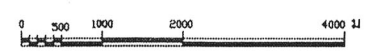
แสดงผังเมืองรวมเมืองมุกดาหาร

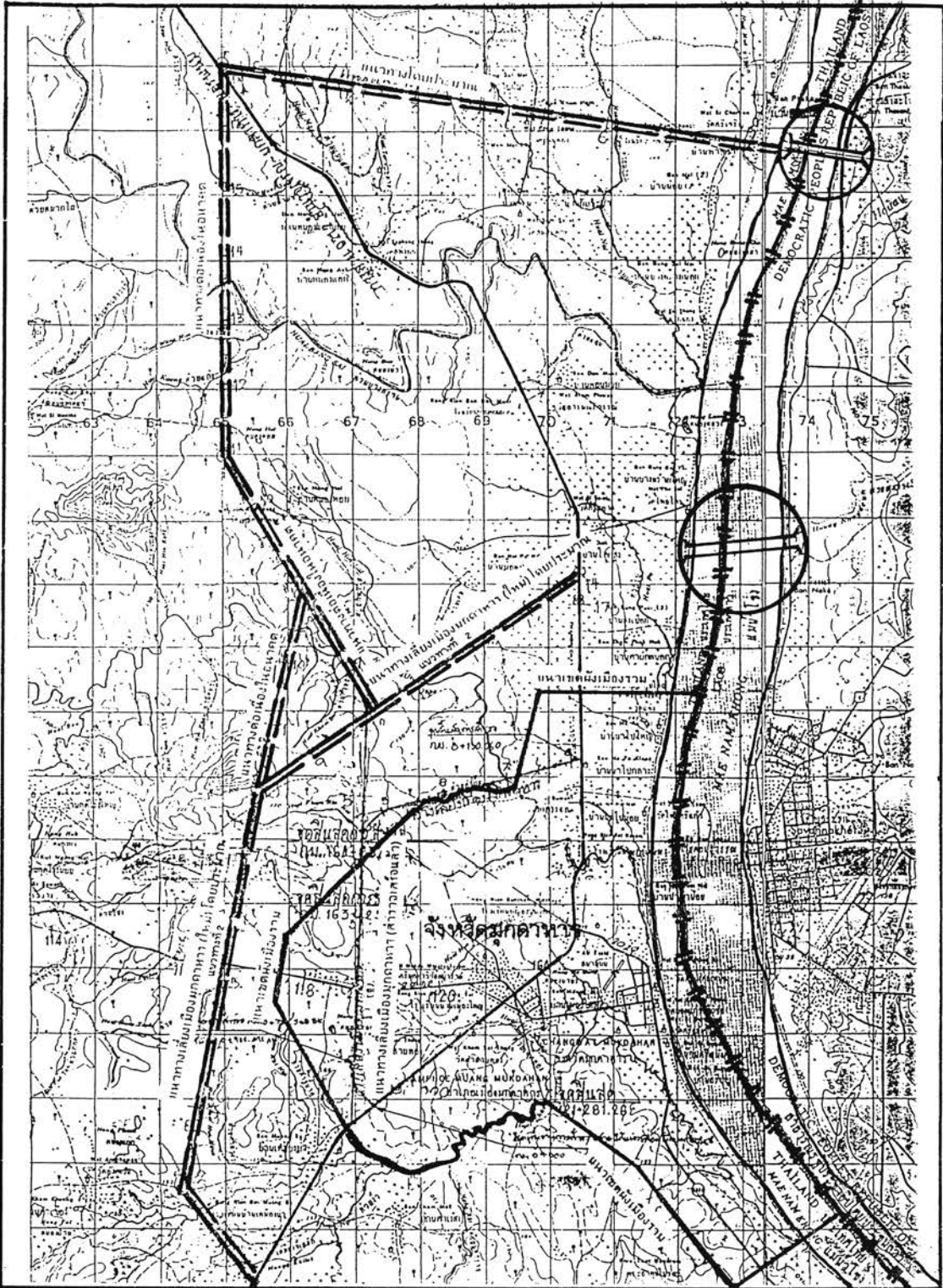
-  ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
-  ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
-  ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม
-  ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
-  ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
-  ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ
-  ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
-  ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
-  ที่ดินประเภทสถาบันราชการ
-  ที่ดินประเภทคลังสินค้า

- สัญลักษณ์
-  เขตประเทศ
 -  เขตอำเภอ
 -  เขตตำบล
 -  เขตเทศบาล
 -  ทางหลวง ถนน
 -  แยก ี่ คลอง ห้วย
 -  ทางรถไฟ
 -  สะพาน
 -  โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 -  ที่ว่าการอำเภอ
 -  แนวถนนโครงการทางเชื่อมเมือง โดยกรมทางหลวง

แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ

แผ่นที่ 4.9





<p>แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดนเมืองมุกดาหาร เพื่อรองรับผลกระทบจากสะพานมิตรภาพ</p>		<p>แผนที่ 4.10</p>
<p>แสดง ที่ตั้งสะพาน และถนนโครงการ</p> <p>⊖ สะพาน</p> <p>== ถนนโครงการ</p>		<p>สัญลักษณ์</p> <p>▬▬▬▬ เขตประเทศ</p> <p>— ทางหลวงแผ่นดิน</p> <p>≡≡≡≡ เส้นชั้นความสูง</p> <p>— เขตผังเมืองรวม</p>
<p>ที่มา: กรมทางหลวง , กรมการผังเมือง</p>		<p>0 0.5 1 2 3 กม.</p>

5.) สถานศึกษาวิทยาลัยช่างเทคนิค เพื่อรองรับการลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ และพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอยู่แล้ว

6.) นิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร ควรจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม อยู่ระหว่างอำเภอคำชะอีกับอำเภอนิคมน้ำอ้อย ห่างจากจังหวัดประมาณ 10 กิโลเมตร เนื้อที่ 200 - 1,000 ไร่

โครงการก่อสร้างถนนสายใหม่แหลมฉบัง - มุกดาหาร

เป้าหมาย คือ การก่อสร้างเส้นทางที่เชื่อมจากชายแดนไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มุกดาหารมายังท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง การก่อสร้างจะปรับปรุงเส้นทางเดิมในบางช่วง รวมระยะทาง 627.5 กิโลเมตร

โครงการก่อสร้างทางสายใหม่ระหว่างกาฬสินธุ์ - มุกดาหาร

เป้าหมายเพื่อเชื่อมจากขอนแก่น - จากชายแดนไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่จังหวัดมุกดาหาร เส้นทางเดิมกาฬสินธุ์ - มุกดาหาร ระยะทางประมาณ 164 กิโลเมตร แต่การก่อสร้างสายใหม่ในช่วงกาฬสินธุ์ - มุกดาหาร จะย่นระยะทางประมาณ 30 - 40 กิโลเมตร

ปรับปรุงร่องน้ำของแม่น้ำโขง เพื่ออำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ขุดและสร้างระบบคลองที่ต่อเชื่อมกับแม่น้ำโขงในลาวบริเวณน้ำตกหลักฝั่ง เพื่อให้เดินเรือไปตลอดลำน้ำโขงจนถึงทะเลเวียดนาม

ทางรถไฟสายอีสานกลาง นครราชสีมา - มหาสารคาม - ร้อยเอ็ด - มุกดาหาร - นครพนม เพื่อเตรียมเชื่อมโยงเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว - เวียดนาม

โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (นครราชสีมา - อุบลราชธานี - มุกดาหาร) เข้าสู่แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเมืองเว้ ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตะวันตก ภาคเหนือ (แม่สอด จังหวัดตาก) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดมุกดาหาร) เป็นการผสมผสานเศรษฐกิจอนุภาคระหว่างบางส่วนของไทยและบางส่วนของสหภาพเมียนมาร์เข้าด้วยกัน โดยการสร้างสะพานเชื่อมอำเภอแม่สอดของไทยและเมืองเมียวดีของสหภาพเมียนมาร์ เป็นจุดเชื่อมต่อของทั้ง 2 ประเทศ ในทำนองเดียวกันการไหลเวียนของเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารมีโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมแขวงสะหวันนะเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเมืองดานังของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เส้นทาง

ระหว่างท่าเรือคานังและเกาะละแหม่ง เมืองเมียวดี เสมือนหนึ่งเป็นสะพานบก (Land Bridge) เชื่อมด้านตะวันออกและตะวันตกของอนุภาคเอเชียอาคเนย์ภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งจะทำให้เส้นทางเดินเรือเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกลดลงอย่างมาก เพราะไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลต้นออกจังหวัดชลบุรีและระยอง มายังจังหวัดสระแก้ว - นุรีรัมย์ - ยโสธร สิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเพิ่มศักยภาพการส่งออกสินค้าที่ผลิตสู่ตลาดกลุ่มประเทศอินโดจีนและส่งไปตลาดโลก ส่งออกที่ทำเรือพาณิชย์แหลมฉบังและท่าเรือมาบตาพุด

4.10 ศักยภาพและลำดับความสำคัญของอำเภอในจังหวัดมุกดาหาร

วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ในระดับอำเภอ โดยการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ การวิเคราะห์พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ของพื้นที่ทางด้านกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ ซึ่งได้นำผลการวิเคราะห์ในบทที่ 3 และบทที่ 4 มาศึกษาต่อ โดยการกำหนดปัจจัยสภาพการพัฒนา กำหนดค่าคะแนนของแต่ละปัจจัย หาค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยในด้านต่าง ๆ ของพื้นที่อำเภอ หาผลรวมของค่าคะแนนทุกปัจจัยและตัดกลุ่มคะแนนรวมของทุกปัจจัยของอำเภอ ปัจจัยที่นำมาใช้วัดศักยภาพการพัฒนาระดับอำเภอมีทั้งสิ้น 13 ปัจจัย เป็นปัจจัยด้านกายภาพ จำนวน 6 ปัจจัย ด้านประชากร 3 ปัจจัย และด้านเศรษฐกิจ จำนวน 4 ปัจจัย อำเภอที่ศึกษามีจำนวน 7 อำเภอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.10.1 การกำหนดปัจจัยและค่าคะแนนของปัจจัย

กำหนดค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยเป็น 3-4 ระดับ ตามลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพหรือข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่มีประโยชน์ใช้สอยสูงสุดถือว่าดีมาก จะมีคะแนนสูงสุด ส่วนข้อมูลที่มีคุณภาพ หรือปริมาณระดับรองลงมาจะมีคะแนนรองลดหลั่นลงมา สำหรับกลุ่มที่มีมูลค่าเชิงคุณภาพหรือปริมาณสูงสุด จะมีค่าคะแนนเท่ากับ 3 หรือ 4 กลุ่มที่รองลงมา จะมีค่าคะแนน 2 คะแนน 1 และคะแนน 0 ตามลำดับ ดังรายละเอียดปัจจัยและค่าคะแนนของปัจจัยดังนี้

1.) ด้านกายภาพ

1.1 ภูมิประเทศ

ความสูงน้อยกว่า 200 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลให้ค่าคะแนน 3

ความสูงมากกว่า 200-400 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลให้ค่าคะแนน 2

ความสูงมากกว่า 400 เมตรขึ้นไป เหนือระดับน้ำทะเลให้ค่าคะแนน 1

1.2 พื้นที่ป่าไม้

เปอร์เซ็นต์พื้นที่ป่าไม้มากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่อำเภอให้ค่าคะแนน

เปอร์เซ็นต์พื้นที่ป่าไม้ระหว่างร้อยละ 30-50 2

เปอร์เซ็นต์พื้นที่ป่าไม้ระหว่างร้อยละ 10-30 1

ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ 0

1.3 การชลประทาน

มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ให้ค่าคะแนน 3

มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง และขนาดเล็ก 2

โครงการชลประทาน 1

1.4 สมรรถนะดิน

บริเวณที่ลุ่มมีเกลือเล็กน้อย ให้ค่าคะแนน 3

บริเวณที่ลุ่มมีเกลือปานกลาง 2

บริเวณที่มีเกลือมาก 1

บริเวณที่สูงประกอบด้วยหินมีเกลือ 0

1.5 แหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติ ให้ค่าคะแนน 3

ป่าเขา / เขื่อน / น้ำตก 2

ประวัติศาสตร์ - วัด 1

1.6 การคมนาคม

ทางบก - ทางหลวงแผ่นดินผ่านสายประทาน ให้ค่าคะแนน 3

ทางหลวงแผ่นดินผ่านสายหลัก 2

ทางน้ำ- แม่น้ำ 1

2.) ด้านประชากรและสังคม

2.1 ขนาดประชากร พ.ศ. 2539

ประชากรจำนวนมากกว่า 100,000 ขึ้นไป ให้คะแนน 4

40,001-50,000 3

30,001-40,000	2
10,000- 3,000	1

2.2 ความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2539

ความหนาแน่นของประชากรมากกว่า 200 คนต่อ ตร.กม.

ให้ค่าคะแนน	4
100-200	3
50-80	2
น้อยกว่า 50	1

2.3 อัตราการเติบโตของประชากรต่อปี

อัตราการเพิ่มมากกว่าร้อยละ 2.01 ต่อปี ให้ค่าคะแนน	3
ระหว่าง 1.01-2.00	2
น้อยกว่า 1.00	1

3.) ด้านเศรษฐกิจ

3.1 ขนาดพื้นที่ถือครองการเกษตร : พื้นที่อำเภอ (ไร่) พ.ศ. 2539

ระหว่าง 200,000 - 300,000 ให้ค่าคะแนน	4
90,000 - 200,000	3
60,000 - 90,000	2
40,000 - 60,000	1

3.2 ขนาดพื้นที่ถือครองการปลูกข้าว พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)

พ.ศ. 2539

ระหว่าง 80,000 ขึ้นไป ให้ค่าคะแนน	3
50,000 - 70,000	2
30,000 - 50,000	1

3.3 พื้นที่ถือครองการเกษตรต่อประชากร พ.ศ. 2539

พื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่อประชากร มากกว่า 3.00 ไร่

ให้ค่าคะแนน	3
ระหว่าง 2.00 - 3.00	2
1.00 - 2.00	1

3.4 พื้นที่ถือครองการปลูกข้าวต่อประชากร พ.ศ. 2539	
พื้นที่ถือครองการปลูกข้าวต่อประชากรมากกว่า 2.00 ไร่	
ให้ค่าคะแนน	3
ระหว่าง 1.00 - 2.00	2
น้อยกว่า 1.00	1

4.10.2 ค่าคะแนนของปัจจัยและลำดับความสำคัญของอำเภอ

ในการวิเคราะห์ศักยภาพของการพัฒนา และจัดลำดับความสำคัญของอำเภอ ศึกษาปัจจัยของพื้นที่อำเภอตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น หากคะแนนของปัจจัยด้านต่าง ๆ หาผลรวมของค่าคะแนนปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอนี้ศึกษา และนำผลรวมของทุกปัจจัยในแต่ละพื้นที่ตัดกลุ่มเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย แบ่งกลุ่มศักยภาพของอำเภอตามลำดับความสำคัญของผลรวมค่าคะแนนดังนี้

กลุ่มที่ 1 อำเภอเมือง อำเภอนิคมน้ำอ่าว

กลุ่มที่ 2 อำเภอคำชะอี อำเภอกงหลวง อำเภอดอนตาล

กลุ่มที่ 3 อำเภอหนองสูง อำเภอหว้านใหญ่

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มอำเภอเมืองที่มีผลรวมค่าคะแนน 35 คะแนน มีลำดับความสำคัญที่ 1 เนื่องจากมีค่าคะแนนรวมของปัจจัยการพัฒนาสูงที่สุด เป็นอำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่ามีศักยภาพอันดับหนึ่ง และมีที่ตั้งต่อเนื่องกับบริเวณที่ตั้งของสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2

4.10.3 ศูนย์กลางและเขตอิทธิพล

จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของอำเภอ ตามผลการวิเคราะห์ปัจจัยและการพัฒนาต่าง ๆ พบว่ารูปแบบการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นของประชากรในจังหวัดมุกดาหาร เกิดจากปัจจัยความเหมาะสมด้านภูมิประเทศ ซึ่งมีความสูงต่ำกว่า 200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ซึ่งมีแม่น้ำโขงและเส้นทางคมนาคมทางหลวงผ่านพื้นที่ จึงมีขนาดประชากรใหญ่ โดยมีจำนวนมากกว่า 100,000 คน มีเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของประชากรสูง อัตราการเติบโตของประชากรสูงและมีพื้นที่ถือครองการเกษตรสูง เป็นต้น

อำเภอที่มีลำดับความสำคัญที่ 1 คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นอำเภอที่มีศักยภาพการพัฒนาสูงสุดในอนาคต และเป็นศูนย์กลางของอำเภอข้างเคียง เพราะมีค่าคะแนนการพัฒนาด้านกายภาพ ด้านประชากรและเศรษฐกิจสูงสุด อำเภอที่มีลำดับความสำคัญรองลงมาได้แก่ อำเภอนิคมน้ำอ่าว

คำสร้อย มีศักยภาพเหนือกว่าอำเภอโดยรอบในจังหวัดมุกดาหาร ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่อำเภอ อยู่ในเขตอิทธิพลอำเภอเมืองมุกดาหารและมีเส้นทางคมนาคม คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ผ่านบริเวณชุมชนเหมือนกับอำเภอเมืองมุกดาหาร ซึ่งเป็นถนนสายประธานของเมือง และรองลงมา อันดับ 3 คืออำเภอคำชะอี ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนสายหลัก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 อำเภอที่ตั้งอยู่ในโครงข่ายคมนาคมเหล่านี้ได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางจากอำเภอเมืองมุกดาหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางมีศักยภาพอันดับที่ 1 สู่อำเภอโดยรอบเป็นแนวต่อเนื่องกัน

4.10.4 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

โดยลักษณะทรัพยากรของจังหวัดมุกดาหาร เป็นข้อจำกัดให้สู่ทางในการพัฒนาการเศรษฐกิจมีเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานของการผลิต การประเมินศักยภาพในการผลิตของแต่ละพื้นที่จึงพิจารณาลักษณะทางกายภาพ เช่น สมรรถนะดินทางการเกษตร อุทกวิทยาและโครงสร้างพื้นฐานทางการผลิต แบ่งพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหารออกได้เป็น 4 บริเวณคือ

1. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ได้แก่พื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำโขง ในเขตอำเภอหว้านใหญ่ บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอดอนตาล พื้นที่นี้ นับว่ามีสมรรถนะดินสูงที่สุดของจังหวัด และยังได้รับน้ำจากโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ทำให้สามารถเพาะปลูกในฤดูแล้งได้ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา นอกจากนี้แล้วยังสามารถทำการประมงในแม่น้ำโขงและการปลูกพืชบนชายฝั่งช่วงเวลาน้ำลด การคมนาคมสะดวกมีเส้นทางเลียบริมแม่น้ำโขงโดยตลอด

2. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง ได้แก่พื้นที่บริเวณเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไปบนที่ราบลูกฟูกในกลุ่มน้ำห้วยชะโนดในอำเภอกงหลวง ห้วยมุกและห้วยบังอี ในอำเภอคำชะอี และนิคมคำสร้อย บริเวณนี้มีสมรรถนะดินร่วงลงมา มีโครงการชลประทานขนาดเล็กเป็นทางบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกได้เพียงฤดูเดียว มีทั้งการทำนาและปลูกพืชไร่ การคมนาคมสะดวก

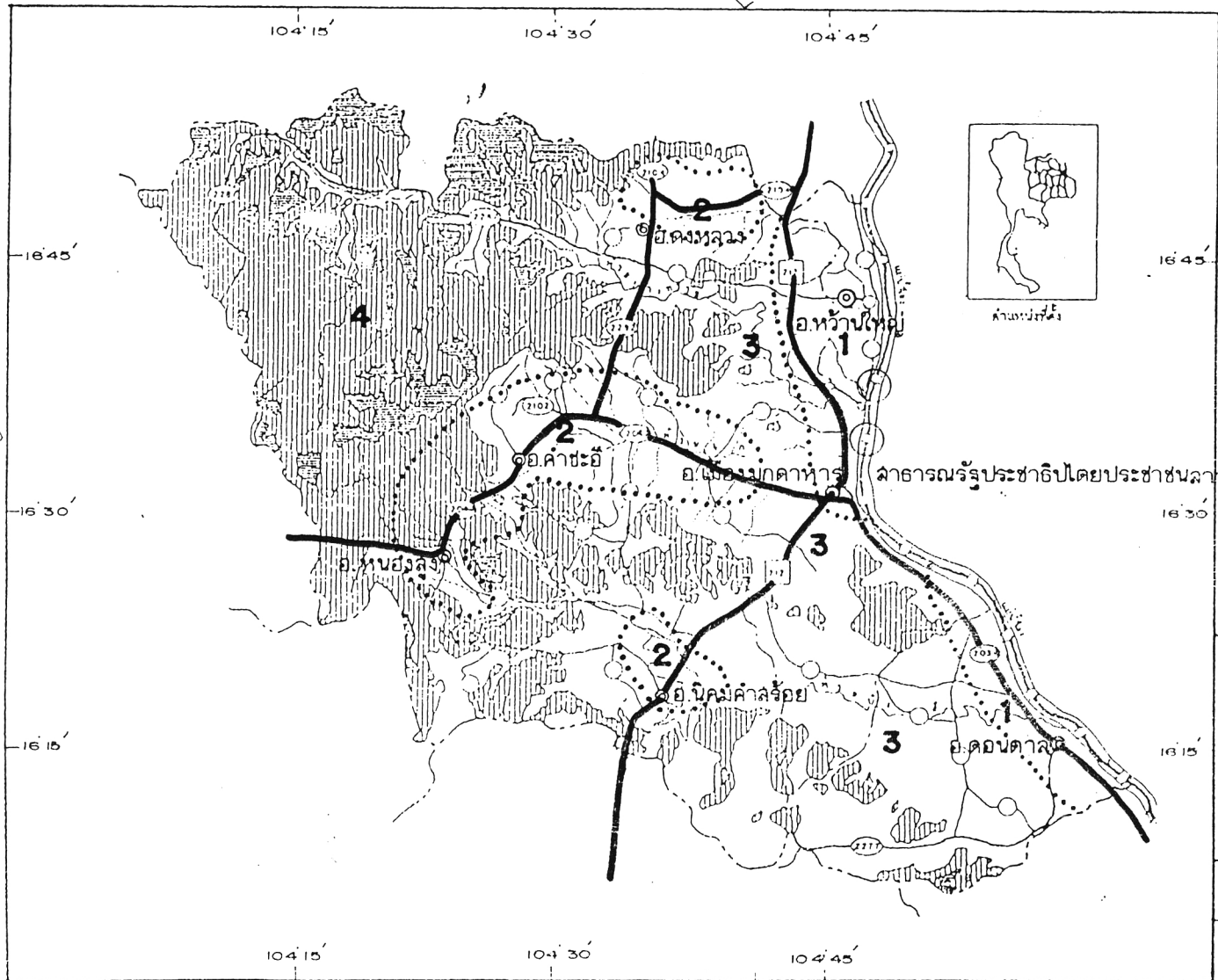
3. พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ได้แก่พื้นที่ส่วนที่เหลือ ยกเว้นพื้นที่ภูเขาและเนินเขาสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลูกฟูก สมรรถนะดินต่ำมีโครงการชลประทานขนาดเล็กเป็นบางแห่ง พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกได้เพียงฤดูเดียว มีทั้งการทำนาและปลูกพืชไร่ การคมนาคมสะดวก ในบางพื้นที่ปกคลุมด้วยป่าไม้ซึ่งถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วจากการตัดไม้และเปิดพื้นที่ทำการของราษฎร

4. พื้นที่ภูเขาและเนินเขา มีหน้าดินบางและขาดความสมบูรณ์เป็นต้น น้ำลำธารของทางน้ำที่สำคัญของจังหวัด โดยปกติปกคลุมด้วยป่าไม้แต่มีหลายบริเวณซึ่งถูกบุกรุกเพื่อตัดไม้และเปิดพื้นที่ทำกินของราษฎร พื้นที่ควรจะกำหนดให้เป็นพื้นที่สงวนโดยมาตรการที่เข้มงวด หาก

ปล่อยให้มีการทำลายป่าดงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้ว จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก การตัดไม้บนภูเขา ซึ่งมีหน้าดินบาง จะทำให้สูญเสียหน้าดินอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้การฟื้นฟูป่ากระทำได้ยาก และสภาพนิเวศน์วิทยา อาจเปลี่ยนจากป่าผลัดใบที่หนาทึบ อุ่มน้ำดีเป็นป่าไม้แคระ ซึ่งขาดคุณสมบัติในการอุ้มน้ำที่ดี

สภาพการถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยทั้ง 2 แห่งของที่ตั้งสะพานมิตรภาพ เป็นพื้นที่บริเวณเดียวกันมีการถือครองที่ดินประมาณร้อยละ 90 เป็นที่ดินของเอกชน ร้อยละ 10 เป็นที่สาธารณะ

ราคาที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินเอกชนทั้งรายย่อยและรายใหญ่ ระดับราคาที่ดินประเมินจากสำนักงานที่ดินของจังหวัดปี พ.ศ. 2540 อยู่ระหว่างไร่ละ 60,000 - 100,000 บาท ที่ดินสูงสุดอยู่บริเวณสองฟากในระยะ 40 - 50 เมตรทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 และถนน รพช. หมายเลข 4012 ถนน รพช. หมายเลข 3070



แนวทางการพัฒนาชุมชนชายแดน
เมืองมุกดาหารเพื่อรองรับผลกระทบ
จากสะพานมิตรภาพ

- แสดง **พื้นที่มีศักยภาพในการพัฒนา**
- ความสูงมากกว่า 400 เมตร
 - ความสูง 200 - 400 เมตร
 - ความสูง 200 เมตร
- 1 พื้นที่มีศักยภาพสูง
 - 2 พื้นที่มีศักยภาพปานกลาง
 - 3 พื้นที่มีศักยภาพต่ำ
 - 4 พื้นที่ไม่เหมาะสม

- สัญลักษณ์
- เขตประเทศ
 - เขตจังหวัด
 - เขตอำเภอ
 - ที่ตั้งจังหวัด
 - ที่ตั้งอำเภอ
 - ทางหลวงแผ่นดิน
 - ดิน
 - ทาง ร.พ.ช.
 - ลำห้วย

แผนที่ 4.11

มาตราส่วน
1:20,000

